

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

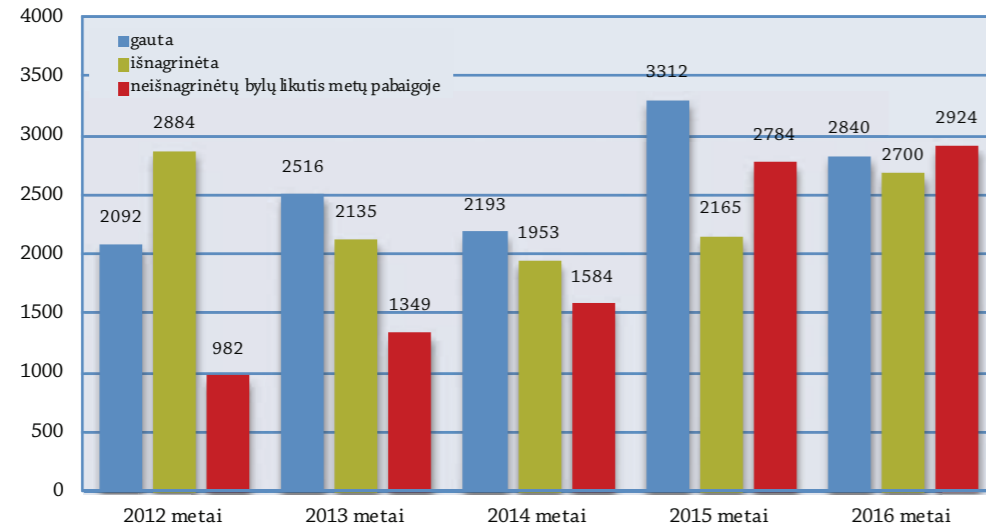
2016

METŲ VEIKLOS APŽVALGA

LVAT 2016 metų veiklos statistika

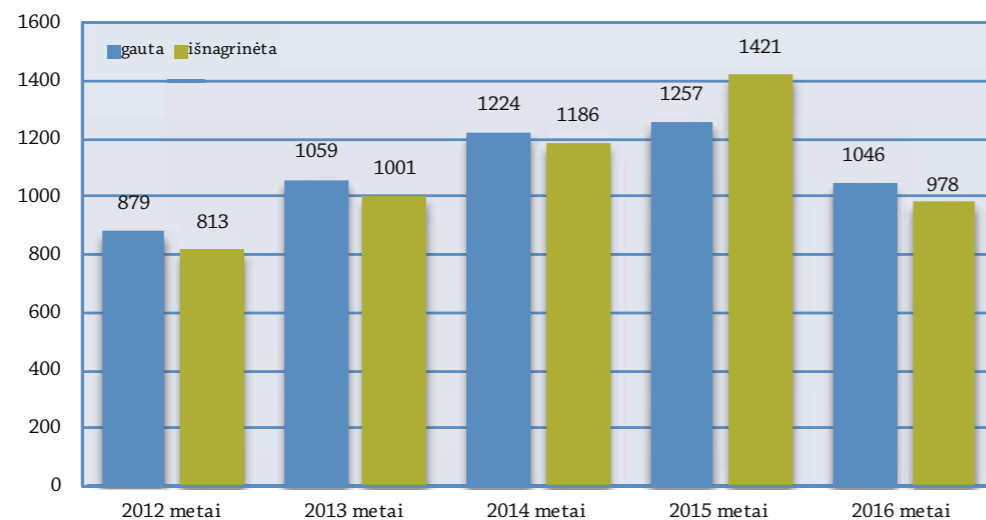
Dauguma bylų LVAT nagrinėja trijų teisėjų kolegija. 2016 metais 34 sudėtingas bylas sprendė išplėstinės penkių teisėjų kolegijos.

LVAT gautos ir išnagrinėtos administracinių ginčų bylos apeliacine tvarka

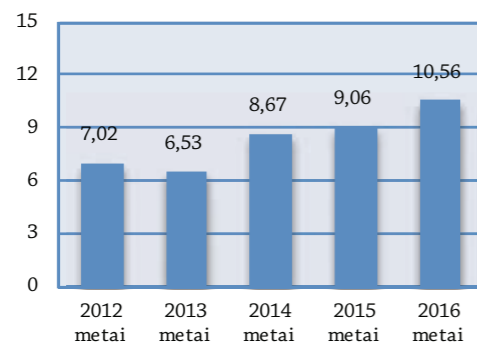

2016 m. LVAT išnagrinėjo 12 norminių administracinių bylų dėl centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtų norminių aktų teisėtumo.

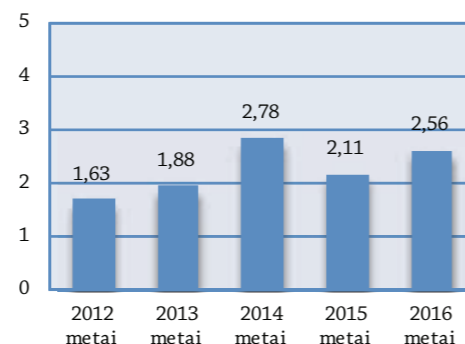
LVAT gautos ir išnagrinėtos bylos pagal atskiruosius skundus

LVAT vidutinė bylų pagal apeliacinius skundus nagrinėjimo trukmė (mėnesiais)

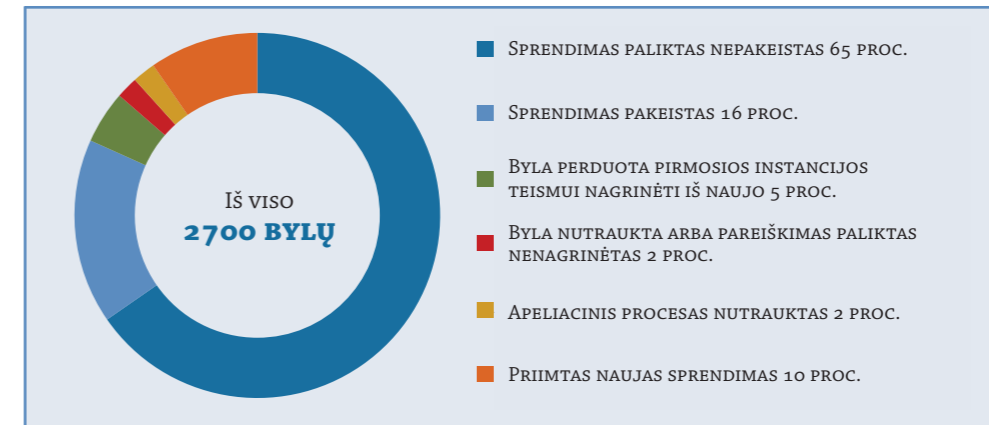

LVAT vidutinė bylų pagal atskiruosius skundus nagrinėjimo trukmė (mėnesiais)

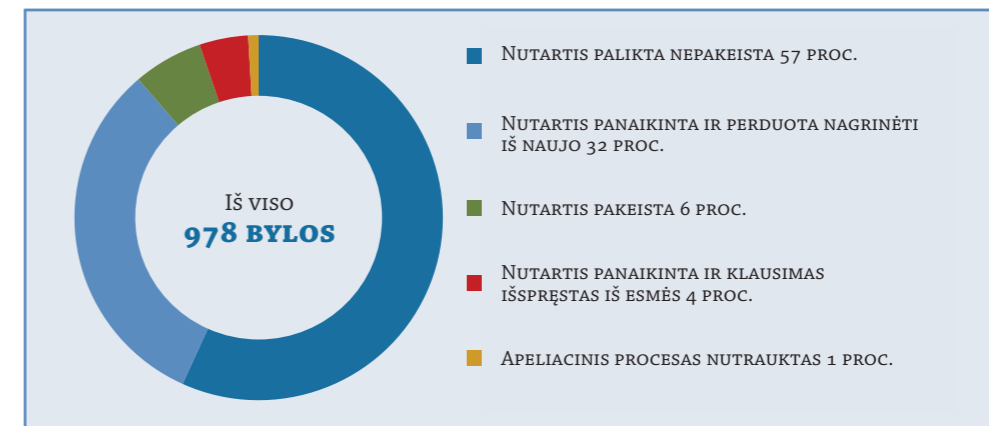

6 bylose LVAT kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

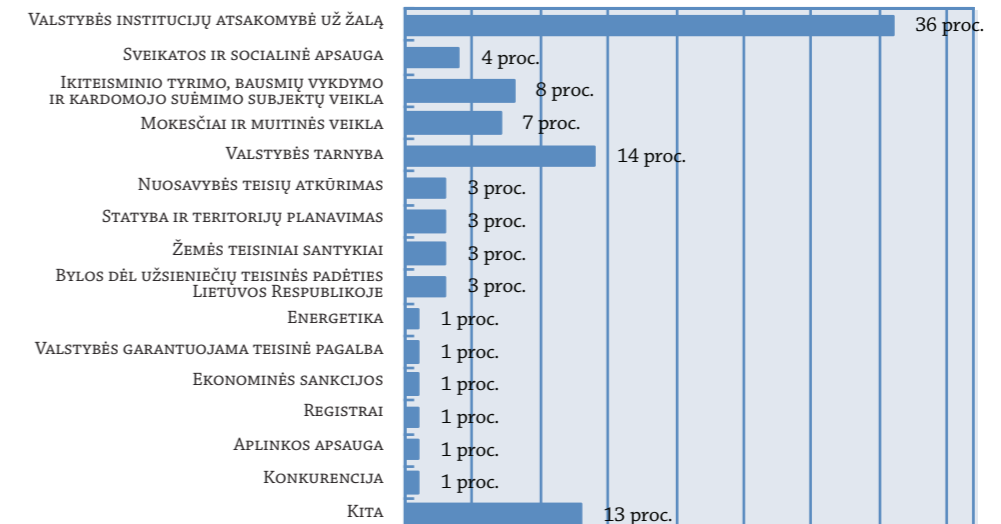
Bylų pagal apeliacinius skundus dėl apygardų administracinių teismų sprendimų nagrinėjimo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme rezultatai 2016 metais

Bylų pagal atskiruosius skundus dėl apygardų administracinių teismų nutarčių nagrinėjimo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme rezultatai 2016 metais

2016 metais Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme gautų bylų pagal apeliacinius skundus dėl apygardų administracinių teismų sprendimų pasiskirstymas pagal kategorijas

Turinys

- 2 Įžangos žodis
- 4 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo padėtis administracinių teismų sistemoje
- 5 Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos Administracinių teismų teisėjų skyrius
- 5 Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimai, įsigalioję 2016 m. liepos 1 d.
- 6 Lietuvos apygardų administraciniai teismai
- 11 2016 metų Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veikla
- 17 Teisingumo vykdymas 2016 metais

Teismo misija

Teisingumo vykdymas,
užtikrinant konstitucinių
vertybių apsaugą

Teismo vizija

Nepriklausoma, atvira ir profesionali
aukščiausios instancijos teisminė institucija,
kurioje garantuojamas skaidrus ir operatyvus
teismo procesas

Teismo vertybės

- » Asmens teisių ir laisvių apsauga
- » Sąžiningumas ir pagarba žmogui
  - » Objektyvumas
  - » Lygiateisiškumas
  - » Teisinis tikrumas
- » Nuolatinis tobulėjimas
- » Atsakomybė ir atskaitingumas visuomenei

Irmantas Jarukaitis

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO
PIRMININKO PAVADUOTOJAS, LAIKINAI EINANTIS
TEISMO PIRMININKO PAREIGAS

Mielas skaitytojau, savo rankose laikai jau tradicine tapusių Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo metinės veiklos apžvalgą. Sekdami atviro teismo filosofija, norime atsiskaityti visuomenei, pristatyti pagrindinius per metus nuveiktus administracinių teismų darbus, svarbiausius įvykius, apžvelgti tam tikras savo veiklos tendencijas.

2016 metai buvo neeiliniai įvairiomis prasmėmis. Žvelgiant į sudėtingą geopolitinį kontekstą ir Europoje, ir visame pasaulyje, Vakarų civilizacijos vertybėms kylančius pavojus, veiksmingas pagarbos pagrindinėms teisėms ir laisvėms, kaip vieno iš pamatinių šios civilizacijos laimėjimų, užtikrinimas tampa esminiu iššūkiu siekiant išsaugoti tokią visuomenės sąrangą, kurioje vyrauja pagarba žmogui, jo orumui, laisvei, visuomenės narių tarpusavio solidarumui ir joje vyraujančiam pliuralizmui. Kaip žinoma, kiekvienoje valstybėje veiksmingos pagrindinių teisių apsaugos užtikrinimas yra pagrindinė administracinių teismų *raison d'être*. 2016 m. sausio 1 d. sukako 15 metų, kuomet pradėjo dirbti Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, todėl šių jubiliejinių metų pagrindiniu veiklos ir šios apžvalgos leitmotyvu neatsitiktinai pasirinkome įvairius pagrindinių teisių apsaugos klausimus.

Praėję metai buvo kaip niekada dinamiški ir kupini įvairiausių naujienų bei įvykių tiek juridikinės, tiek ir nejuris-

dikinės Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklos srityse. Kalbant apie teismo vykdomą teisingumo funkciją, galima teigti, kad 2016-ieji buvo pozityvių pokyčių metai. Viena vertus, lyginant su rekordiniais 2015-aisiais, šiek tiek sumažėjo gautų apeliacinių skundų ginčo bylose (iš viso ginčo bylose 2016 m. gauta 2840 apeliacinių skundų, 2015 m. – 3312), taip pat ir atskirųjų skundų skaičius. Tai leidžia viltis, kad praėjusios ekonominės krizės nulemtas staigus administracinių bylų skaičiaus padidėjimas buvo laikinas ir bylų skaičius nebedidės. 2016-aisiais teismas išnagrinėjo rekordiška daug apeliacinių skundų ginčo bylose – 2700 (2015 m. išnagrinėtos 2165 bylos). Šie skaičiai rodo, kad, nesikeičiant tendencijai, teismas galės laipsniškai sumažinti metų gale likusių neišnagrinėtų bylų skaičių, sutrumpinti apeliacinių bylų nagrinėjimo trukmę nedarant žalos bylų nagrinėjimo kokybei, kuri yra pagrindinis teismo veiklos prioritetas.

Panaši situacija stebima ir apygardų administracinių teismų veikloje. 2016 metais gautų skundų skaičius stabilizavosi, apygardų administraciniai teismai sugebėjo išnagrinėti daugiau skundų nei jų gavo, todėl, lyginant su 2015-aisiais, metų pabaigoje likusių neišnagrinėtų bylų skaičius sumažėjo.

Žvelgiant į pagrindines bylų kategorijas, kuriose administraciniai teismai gauna daugiausiai bylų, matyti, kad tendencijos

nesikeičia jau kelerius metus. Didžiausias skundų skaičius gaunamas valstybės atsakomybės už asmenims padarytą žalą, valstybės tarnybos, ikiteisminio tyrimo, bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo subjektų veiklos, mokesčių ir muitinės veiklos, sveikatos ir socialinės apsaugos srityse. Neramina tai, kad pastaraisiais metais vis didesnį gaunamų skundų skaičių sudaro bylos, kuriose keliamas valstybės deliktinės atsakomybės klausimas. Šie skundai rodo, kad asmenų netenkina viešojo administravimo subjektų veiklos kokybė, kai kuriose srityse problemos yra sisteminės ir gali būti išspręstos tik ėmus šis tam tikrų papildomų veiksmų viešojo administravimo srityje.

Administracinė teisė pasižymi nepaprasta reguliuojamų teisinių santykių įvairove, o administraciniuose teismuose nagrinėjamos bylos yra šiuose santykiuose kylančių problemų atspindys. Kaip ir ankstesniais metais, teismui praėjusiais metais teko nagrinėti labai įvairias bylas žalos atlyginimo, mokesčių, konkurencijos, energetikos, statybos ir teritorijų planavimo, žemės teisių

santykių, rinkimų teisės užtikrinimo, socialinės apsaugos, valstybės tarnybos ir kitose srityse. Nemažoje dalyje šių bylų teismas įvairiais aspektais pasisakė su pagrindinių teisių apsauga ar bendrųjų teisės principų taikymu susijusiais klausimais, pavyzdžiui, dėl ilgalaikių pasimatymų suimtajam nesuteikimo, vaiko skiepijimo, norint jį ugdyti pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programą, privalomumo, teisės gauti motinystės pašalpą neturint tam tikro reikalaujamo stažo, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos ribojimo pagrindų ir t. t. Be to, dalis nagrinėtų bylų atspindi ir visuomenėje vykstančios raidos pokyčius. Pavyzdžiui, teismui teko spręsti ginčus, susijusius su galimybe socialiniame tinkle „Facebook“ esančius asmens duomenis naudoti asmens mokumui įvertinti, taip pat, bendradarbiaujant su Europos Sąjungos Teisingumo Teismu, analizuoti specifinius konkurencijos teisės klausimus, susijusius su įrodinėjimo našta dėl virtualioje erdvėje sudaryto kartelinio susitarimo.

Būtina paminėti ir tai, kad Lietuvos Respublikos Seimui priėmus atitinkamų įstatymų pataisas ir suteikęs teismui kompetenciją nagrinėti savivaldybių tarybų prašymus pateikti išvadą dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų nevykdymo, teismas 2016 metais gavo pirmuosius prašymus ir šioje srityje pradėjo formuoti savo praktiką.

Kalbant apie nejurisdikcinę veiklą reikia pasidžiaugti, kad 2016 metus teismas pažymėjo organizuodamas kaip niekada daug įvairių renginių. Balandžio 21-22 d. kartu su ACA-Europe pirmą kartą Lietuvos administracinių teismų istorijoje organizavome tarptautinį seminarą teisėtų lūkesčių principo taikymo admi-

nistraciniuose santykiuose problemišiais klausimais. Jame patirtimi keitėsi daugiau nei dvidešimties Europos valstybių administracinių teismų teisėjai, taip pat Europos Sąjungos Teisingumo Teismo atstovai. 2016 m. gegužės 6 d. Lietuvos Respublikos Seime vyko tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Efektyvus teisingumas: iššūkiai ir prioritetai (administraciniams) teismams“. Ši konferencija, kurioje patirtimi dalijosi Lietuvos ir užsienio administracinių teisės teoretikai ir praktikai, buvo skirta Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos Administracinių teismų skyriaus įsteigimo penkmečiui, taip pat Lietuvos teisės instituto 25-mečiui ir Vilniaus universiteto Teisės fakulteto 375-osioms metinėms paminėti. Siekdami pažymėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 15 metų veiklos sukaktį, spalio 14 d. organizavome tarptautinę konferenciją „Administraciniai teismai – žmogaus teisių gynėjai“. Joje Lietuvos, Prancūzijos, Lenkijos, Vokietijos teisėjai ir teisės mokslininkai dalijosi įžvalgomis ir susiformavusia teismų praktika įvairiose žmogaus teisių užtikrinimo srityse. Galiausiai, atsižvelgdami į tai, kad 2016 m. liepos 1 d. įsigaliojo reikšmingos Administracinių bylų teisenos įstatymo pataisos, spalio 26 d. organizavome apskritojo stalo diskusiją aktualiais šio įstatymo taikymo klausimais.

Visi šie renginiai leido teismui, kaip paskutinės instancijos administraciniam teismui, skleisti savo praktiką, organizuoti praktines ir teorines diskusijas aktualiais administracinės justicijos klausimais ir taip plėtoti administracinę jurisprudenciją.

Be minėtų renginių, kaip ir kiekvienais metais, aktyviai bendravome su visuo-

mene ir įvairių sričių specialistais: teisme ne kartą lankėsi įvairios moksleivių, studentų, teisėjų mainų programų, tarptautinių ekspertų grupės, o mūsų darbuotojai dalyvavo įvairiuose tarptautiniuose ir nacionaliniuose renginiuose, kuriuose dalijosi savo sukaupta patirtimi.

Nuveikti darbai leidžia Vyriausiajam administraciniam teismui įžengti į 2017 metus aukštai iškelta galva. Žinoma, mano minėti darbai negalėjo būti nuveikti be puikaus kolektyvo. Naudodamasis proga noriu dar kartą padėkoti visiems teismo darbuotojams už jų atsidavimą ir puikų darbą. Neabejoju, kad ir šiais metais teismo veikla bus itin dinamiška ir pilna iššūkių: teisingumo vykdymo laukia daugybė įdomių ir sudėtingų bylų, o plėtodamas dialogą, teismas visuomenės atstovus ir specialistus kvies į naujus renginius aktualiomis temomis.

Tikiuosi, kad šis leidinys padės geriau pažinti administracinių teismų sistemą, jos veiklos specifiką ir aktualijas. Jame rasite išsamią praėjusių metų statistinę informaciją teisingumo vykdymo srityje, taip pat informaciją apie kitą administracinių teismų veiklą bei atrinktus reikšmingiausios 2016 metais Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo suformuotos praktikos pavyzdžius.

Įdomaus skaitymo!

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo padėtis administracinių teismų sistemoje

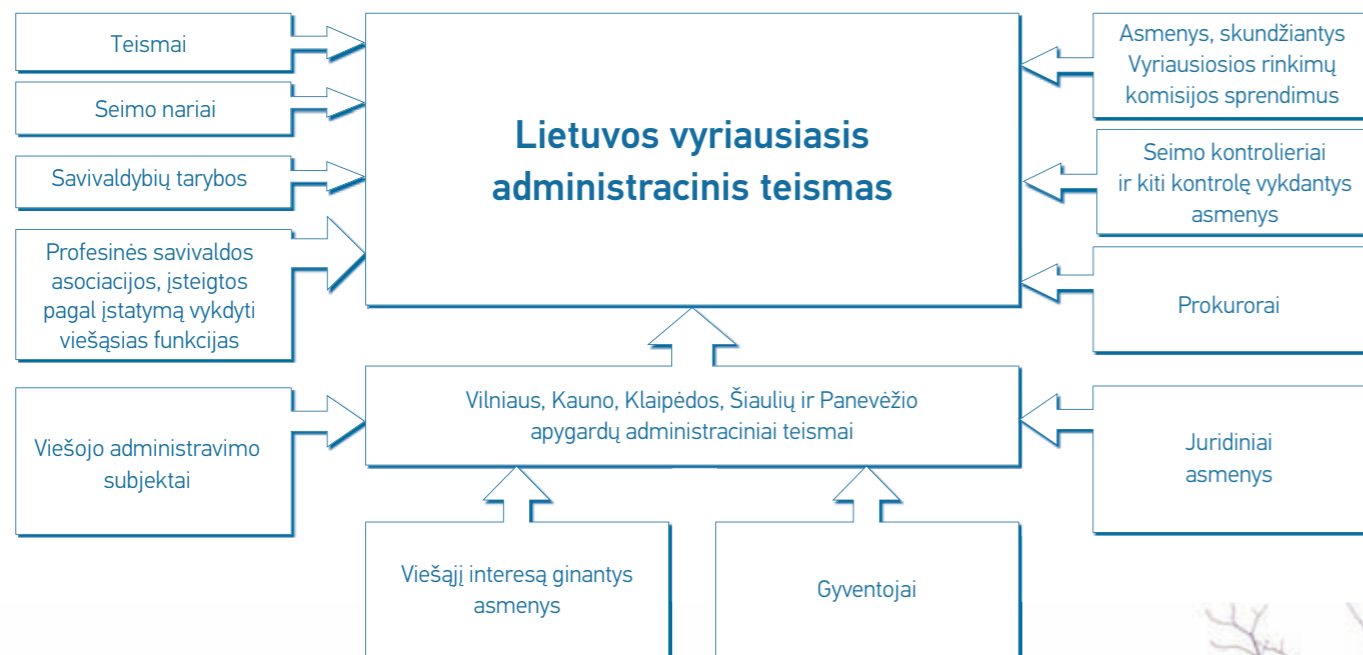
Prieš pristatant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklą 2016 metais, trumpai apžvelgiama Lietuvos administracinių teismų sistema bei teisės aktuose Lietuvos vyriausiajam teismui suteikti įgaliojimai.

Lietuvos administracinių teismų sistema sudaro Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir penki apygardų administraciniai teismai (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio). Tačiau yra numatyta šios sistemos reforma. Lietuvos Respublikos Seimas 2015 m. gruodžio 22 d. priėmė nutarimą Nr. XII-2209 „Dėl teismų reorganizavimo“, Teismų reorganizavimo įstatymą ir kitus teismų reorganizavimą reglamentuojančius teisės aktus, kuriais nuo 2018 m. sausio 1 d. Klaipėdos apygardos administracinis teismas, Šiaulių apygardos administracinis teismas ir Panevėžio apygardos administracinis teismas prijungiami prie Kauno apygardos administracinio teismo ir nuo 2018 m. sausio 1 d. veiks Regionų apygardos administracinis teismas. Taigi pagal nurodytą teismų reformą veiks du apygardos teismai: Regionų apygardos administracinis teismas bei Vilniaus apygardos administracinis teismas.

Šiuo metu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, kaip aukščiausioji teisminė institucija administracinėse bylose, nagrinėdamas bylas formuoja vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus bei kitus teisės aktus. Gyventojai, viešąjį interesą ginantys ir kiti asmenys, ginamiesi nuo galimai neteisėtų valdžios institucijų (pareigūnų) sprendimų ir (ar) veiksmų, paprastai pirmiausia kreipiasi į pirmosios instancijos teismus, o jų sprendimus apeliacine tvarka skundžia Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, kurio sprendimai ir nutartys administracinėse bylose yra galutiniai ir neskundžiami. Administracinių bylų teisenos įstatyme konkrečiai įvardytais atvejais tam tikri subjektai į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą gali kreiptis tiesiogiai. Pavyzdžiui, abstraktų pareiškimą ištirti norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teisėtumą turi teisę paduoti Seimo nariai, Seimo kontrolieriai, vaiko teisių apsaugos kontrolierius, lygių galimybių kontrolierius, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės pareigūnai, bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai, prokurorai ir profesinės savivaldos asociacijos, įsteigtos pagal įstatymą vykdant viešąsias funkcijas.

vykdyti viešąsias funkcijas. Nurodyti subjektai taip pat turi teisę kreiptis į teismą, prašydamai ištirti konkrečios bendrijos, politinės partijos, politinės organizacijos ar asociacijos priimto bendro pobūdžio teisės akto teisėtumą. Be to, administraciniams teismams įstatymais yra priskirta bylų dėl rinkimų ar referendumo įstatymų pažeidimo nagrinėjimo kompetencija, o Respublikos Prezidento įstatyme, Seimo rinkimų įstatyme, Referendumo įstatyme bei Savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme numatyti asmenys skundus dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų turi paduoti tiesiogiai Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Tokiais atvejais teismas sprendimus priima kaip vienintelės ir galutinės instancijos teismas.

Nuo 2015 metų Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui taip pat priskirta nagrinėti savivaldybių tarybų prašymus ir teikti neskundžiamas išvadas, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys-meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų.

Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos Administracinių teismų teisėjų skyrius

Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos (LRTA) Administracinių teismų teisėjų skyriaus, nuosekliai siekiančio sudaryti kuo daugiau galimybių administracinių teismų teisėjams gilinti žinias bei tobulinti profesinius įgūdžius, iniciatyva 2016 m. gegužės 5-6 dienomis Vilniuje vyko Europos administracinių teismų teisėjų asociacijos (AEAJ), vie-

nijančios Europos šalių administracinių teismų teisėjų asociacijų, administracinių teismų teisėjų ir teisės mokslininkų, Generalinė asamblėja, taip pat – tarptautinė konferencija „Efektyvus teisingumas: iššūkiai ir prioritetai (administraciniams) teismams“.

Įvertinus ilgametę veiklą ir indėlį, AEAJ Generalinėje asamblėjoje LRTA Administracinių teismų teisėjų skyriaus narė Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėja dr. Rasa Ragulskytė-Markovienė išrinkta AEAJ valdybos nare.

Konferenciją, kurią, minint 5 metus, kai įsteigtas LRTA Administracinių teismų skyrius, 25 metus, kai įsteigtas Lietuvos teisės institutas bei 375 metus, kai įkurtas Vilniaus universiteto Teisės fakultetas, organizavo Lietuvos Respublikos teisėjų asociacija,

Lietuvos teisės institutas, Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas, Vilniaus universiteto Teisės fakultetas, Lietuvos Respublikos Teisėjų taryba ir Europos administracinių teismų teisėjų asociacija. Pranešimus aktualiomis temomis skaitė tiek teisės mokslininkai, tiek praktikai, vyko konferencijos dalyvių diskusijos.

2014 m. birželį administracinių teismų teisėjų balsavimu LRTA Administracinių teismų teisėjų skyriaus pirmininku išrinktas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas Arūnas Dirvonas, o pirmininko pareigos patikėtos Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjai Rasai Ragulskytei-Markovienei. Skyrius vienija 56 teisėjus, dirbančius Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme bei penkiuose apygardų administraciniuose teismuose.

Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimai, įsigalioję 2016 m. liepos 1 d.

Administraciniai teismai kiekvienoje byloje taiko Administracinių bylų įstatymą, nubrėžiantį procesines gaires bylų nagrinėjimui, teisės į teisingą teismą užtikrinimui. Pažymėtina, jog 2016 m. liepos 1 d. įsigaliojo Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimai, kuriais siekta užtikrinti administracinės teisenos aiškumą, paprastumą, lankstumą, efektyvumą (plečiant rašytinio proceso taikymo galimybes, kai kuriais atvejais supaprastinant teismo sprendimų paskelbimo tvarką, įvedant į administracinį procesą naujus institutus bei trūkstantis nuostatas). Tarp svarbiausių pakeitimų galima paminėti:

- » numatytą modelinį teismo proceso institutą, leidžiantį palengvinti teismų darbą nagrinėjant didelius vienuolius administracinių bylų kiekius. Naujai priimtas teisinis reguliavimas numato, kad teisės ir faktų požiūriu vienuolius individualios administracinės bylos, kurios kyla dėl norminio teisės akto pripažinimo prieštaraujančiu Konstitucijai ar įstatymams pasekmių, gali būti nagrinėjamos modelinio teismo proceso tvarka,

kai pagrindinė teisės aiškinimo taisyklė yra suformuojama modelinėje byloje. Įsiteisėjus teismo sprendimui modelinėje byloje, atnaujintos individualiosios vienuolius bylos gali būti nagrinėjamos supaprastinta tvarka – rašytinio proceso tvarka, nurodant trumpai išdėstytus motyvus;

- » nuostatas, apibrėžiančias bylos nagrinėjimo ribas, numatant, kad administracinis teismas negali peržengti pareikšto skundo (prašymo, pareiškimo) reikalavimo ribų, išskyrus numatytus atvejus;
- » įtvirtintas nuostatas, leidžiančias priimti dalinį teismo sprendimą;
- » numatytą prašymų dėl proceso atnaujinimo priėmimo stadiją, kai teismas sprendžia, ar pateiktas prašymas dėl proceso atnaujinimo atitinka Administracinių bylų teisenos įstatymo numatytą reguliavimą.

2016 m. spalio 26 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, suprasdamas

tai, jog teisinio reguliavimo pakitimai lėmė ne tik naujas galimybes, bet ir išskėlė ne vieną problemą aspektą, su kuriuo yra ar ateityje bus susiduriama nagrinėjant administracines bylas, pateiktas prašymus, sukvietė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjus bei teisininkus pasidalinti savo patirtimi bei išvargomis dėl naujai priimto reguliavimo. Savo patirtimi rengiant ir derinant nurodytus pakeitimus taip pat pasidalino ir Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininko pavaduotojas dr. Stasys Šedbaras, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininko patarėjas dr. Aurimas Brazdeikis.

Vilniaus apygardos administracinis teismas

Kauno apygardos administracinis teismas

Žygimantų g. 2, LT-01102 Vilnius : Tel. (8 5) 264 8703 : Faks. (8 5) 264 8701 : vilniaus.administracinis@teismas.lt : www.vaateismas.lt

A. Mickevičiaus g. 8 A, LT-44312 Kaunas : Tel. (8 37) 20 14 67 : Faks. (8 37) 75 30 30 : kauno.administracinis@teismas.lt : www.kaat.lt

Teisėjai

Ina Kirkutienė

VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2004 M., PIRMININKĖ NUO 2012 M.

„Lietuvos teismams savo paslaugas sparčiai perkeliant į elektroninę erdvę, teismo procesas – ne išimtis. Šiandien teismo posėdžiuose jau galima dalyvauti neišėinant iš namų, o diegiamos naujos teismų darbų greitesnį, sklandesnį ir saugesnį. Nuotolinės apklausos – nauda ir eiliniam visuomenės nariui, ir valstybei. Taip organizuodami darbą, dirbame žymiai operatyviau, sumažėjo suimtųjų ir nuteistųjų skundų dėl etapavimo, laikymo pataisais įstaigose sąlygų. Naudojantis šia įranga taupomas laikas, proceso dalyvių, konvojavimo lėšos, užtikrinamas proceso dalyvių bei teismo darbuotojų saugumas ir psichologinis komfortas.“

MARIUS BAJORAS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2014 M.

VIOLETA BALČYTENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2006 M.

RAIMONDAS BLAUZDŽIUS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2003 M. IKI 2016 M. BIRŽELIO 21 D.

BRONIUS JANUŠKA
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2002 M.

ARŪNAS KAMINSKAS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2004 M.

RYTIS KRASAUSKAS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2013 M.

JOLANTA MALJAIUSKIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2014 M.

RASA RAGULSKYTĖ-MARKOVIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

RŪTA MILIUVIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 1999 M.

IRENA PAULAIUSKIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

IVETA PELIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2015 M.

VIOLETA PETKEVIČIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2014 M.

MEFODIJA POVILAITIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2003 M.

EGIDIJA PUZINSKAITĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

JOLITA RASIUKIČIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2013 M.

HENRIKAS ŠADAUSKAS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2001 M.

ERNESTAS SPRUOGIS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2008 M.

MARGARITA STAMBRAUSKAITĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2012 M.

MILDA VAINIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2008 M.

DONATAS VANSEVIČIUS
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 1999 M.

LIUDMILA ZABOROVSKA
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2003 M.

HALINA ZAIKAUSKAITĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2001 M.

BEATA MARTIŠIENĖ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2016 M.

JŪRATĖ GAIDYTĖ-LAVRINVIČ
VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2016 M.

Vilniaus apygardos administracinio teismo veiklos teritorija apima:

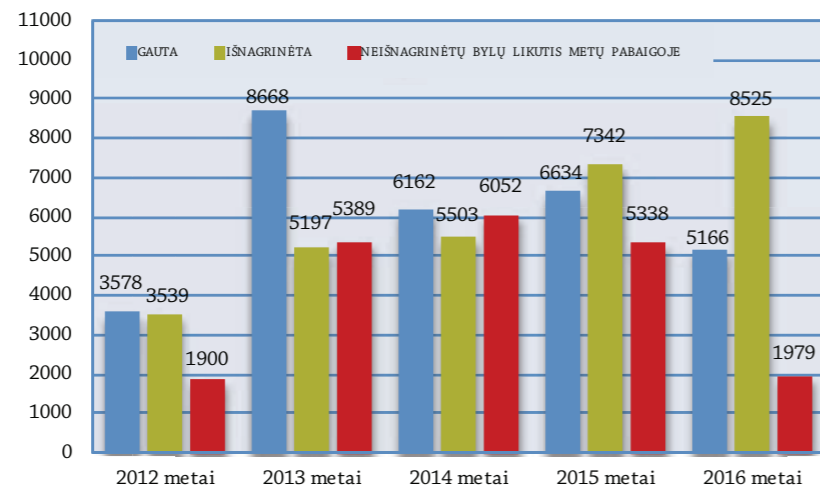
Vilniaus miesto apylinkės teismo veiklos teritorija, Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės ir Vilniaus rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas pirmąją instanciją taip pat nagrinėja kitas bylas, pagal galiojančius įstatymus priskirtas Vilniaus apygardos administracinio teismo kompetencijai.

Vilniaus apygardos administracinio teismo

GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ BYLOS

Teisėjai

GINTARAS ČEKANAUSKAS
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 1999 M.

AUDRIUS GRAUŽELIS
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2012 M.

DAINA KUKALIENĖ
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2008 M.

ALGIS MARKEVIČIUS
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2007 M.

JOLANTA MEDVEDEVIENĖ
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2000 M.

ASTA URBONIENĖ
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2003 M.

JANINA VITUNSKIENĖ
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

NATALJA ŽELIONKIENĖ
KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

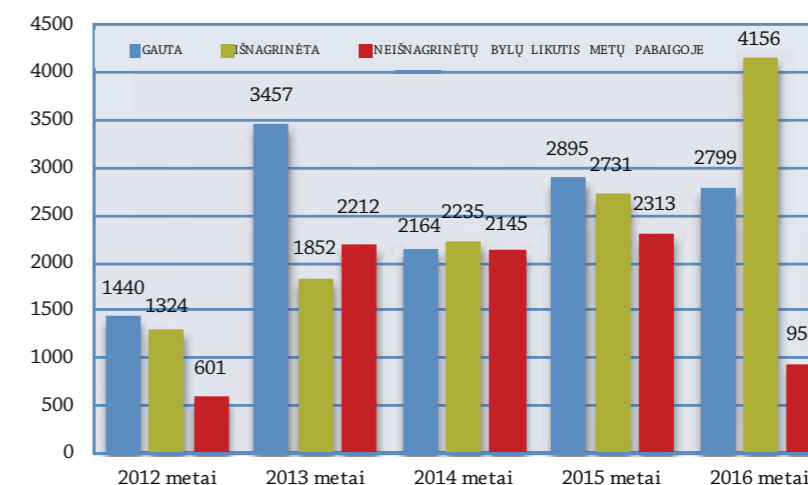
Kauno apygardos administracinio teismo veiklos teritorija apima:

Kauno apylinkės teismo veiklos teritoriją, Druskininkų miesto apylinkės teismo veiklos teritoriją, Alytaus, Jonavos, Jurbarko, Kaišiadorių, Kėdainių, Lazdijų, Marijampolės, Prienų, Šakių, Varėnos ir Vilkaviškio rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Kauno apygardos administracinio teismo

GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ BYLOS

Rimantas Gedraitis

KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2001 M., PIRMININKAS NUO 2012 M.

„Teismų stambinimo reforma pareikalaus naujo požiūrio, tikslaus planavimo, pozityvaus bendradarbiavimo bei nuolatinio teismo tobulėjimo.“

Klaipėdos apygardos administracinis teismas

Šiaulių apygardos administracinis teismas

Galinio Pylimo g. 9, LT-91230 Klaipėda :::: Tel. (8 46) 31 35 79 :::: Faks. (8 46) 21 97 67 :::: klaipedos.administracinis@teismas.lt :::: www.klaat.lt

Dvaro g. 80, LT-76298 Šiauliai :::: Tel. (8 41) 521 803 :::: Faks. (8 41) 521 803 :::: siauliu.administracinis@teismas.lt :::: www.saat.lt

Remigijus Arminas

KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS 2001-2006 M. IR NUO 2007 M., PIRMININKAS NUO 2012 M.

„Nepaklusti jokiam įstatymui – vadinasi, neturėti visų patikimiausios apsaugos, nes įstatymai turi mus ginti ne tik nuo kitų, bet ir nuo savęs pačių.“

Heinrichas Heine

Teisėjai

DALIA GUMULIAUSKIENĖ
KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2001 M.

EGLĖ KIAURAKYTĖ
KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

AUŠRELĖ MAŽRIMIENĖ
KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

VIDA STONKUVIENĖ
KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 1999 M.

LAIMUTĖ JOKUBAUSKAITĖ
KLAIPĖDOS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2004 M.

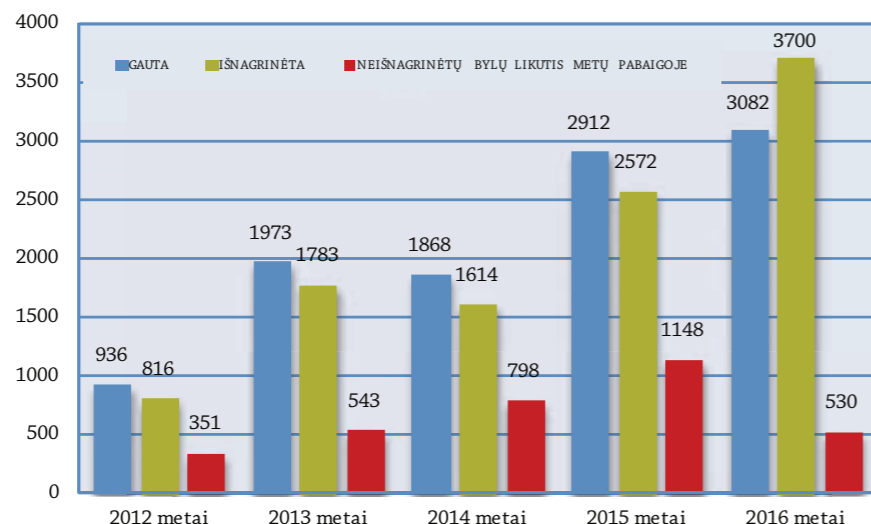

Klaipėdos apygardos administracinio teismo veiklos teritorija apima:

Klaipėdos ir Palangos miestų apylinkių teismų veiklos teritorijas, Klaipėdos, Kretingos, Plungės, Skuodo, Šilalės, Šilutės ir Tauragės rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Klaipėdos apygardos administracinio teismo

GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ BYLOS

Teisėjai

ŽANAS KUBECKAS
ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2008 M.

ARVYDAS MARTINAVIČIUS
ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2013 M.

JARŪNĖ SEDALIENĖ
ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2014 M.

VIRGINIJUS STANKEVIČIUS
ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2004 M.

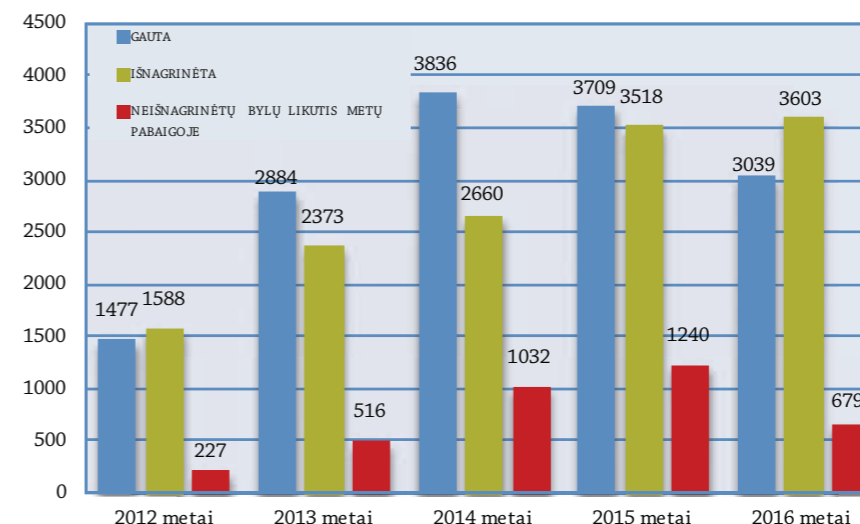
Šiaulių apygardos administracinio teismo veiklos teritorija apima:

Šiaulių apylinkės teismo veiklos teritoriją, Akmenės, Joniškio, Kelmės, Mažeikių, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių ir Telšių rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Šiaulių apygardos administracinio teismo

GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ BYLOS

Laisvutė Kartanaitė

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 1999 M., L. E. P. TEISMO PIRMININKĖ NUO 2014 M.

„Įstatymas yra gėrio ir teisingumo menas.“

Domicijus Ulpianas

„Gėris - tai, kas gera, dora. Teisingas - tas, kuris laikosi tiesos, yra nešališkas. Sudėjus šiuos du dalykus ir gauname teisingumo meną.“

Panevėžio apygardos administracinis teismas

Respublikos g. 62, LT-35158 Panevėžys :: Tel. (8 45) 583 150 :: Faks. (8 45) 584 720 :: panevezio.administracinis@teismas.lt :: www.paat.lt

Irena Varžinskienė

PANEVĖŽIO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 1999 M., PIRMININKĖ NUO 2012 M.

„Niekas negali skųstis, kad jam nepavyko parsinešti vandens vien tik todėl, kad jis išėjo jo parsinešti su tam netinkamomis priemonėmis - rėčiu. Tokia yra neiškreiptos teisės ir civilizacijos logika.“

Prof. habil.dr. Alfonsas Vaišvila

Teisėjai

NIJOLĖ ČEKANAUSKIENĖ
PANEVĖŽIO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2003 M.

DALIA PRANCKIENĖ
PANEVĖŽIO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2012 M.

DALYTĖ ZLATKUVIENĖ
PANEVĖŽIO APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2005 M.

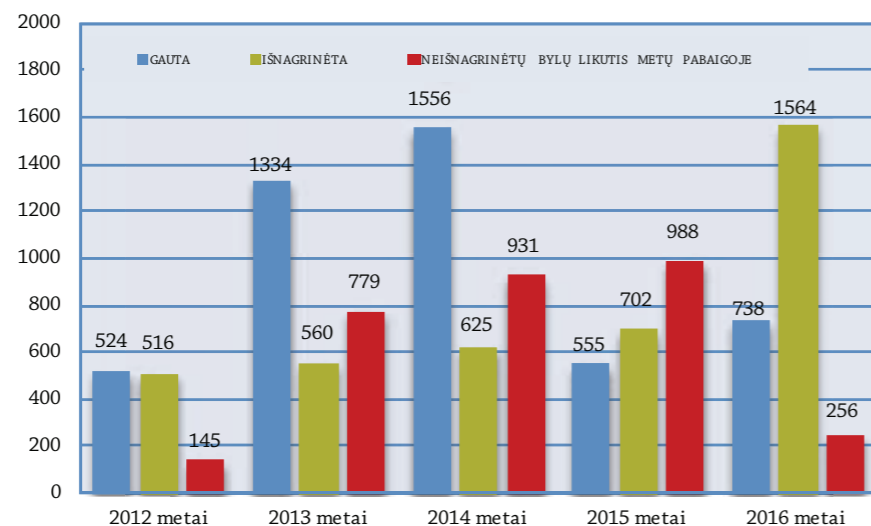
Panevėžio apygardos administracinio teismo veiklos teritorija apima:

Panevėžio ir Visagino miestų apylinkių teismų veiklos teritorijas, Anykščių, Biržų, Ignalinos, Molėtų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio, Utenos ir Zarasų rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Panevėžio apygardos administracinio teismo

GAUTOS IR IŠNAGRINĖTOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ BYLOS

2016 metų Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veikla

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas – aukščiausiosios instancijos administracinis teismas, formuojantis vienodą administracinių teismų praktiką aiškinant ir taikant įstatymus bei kitus teisės aktus. Plėtodamas ir užtikrindamas vienodą teisės aiškinimą ir taikymą administraciniuose teismuose, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas rengia teismų praktikos apibendrinimus, apžvalgas, biuletenius.

Svarbu paminėti, kad 2016-ieji metai buvo kupini leidybinės veiklos, renginių, pateiktų svarbių teismų sprendimų išaiškinimų, parengtų apibendrinimų.

2016-iais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išleido tris administracinių teismų praktikos biuletenio numerius. 29-ajame biuletenio numeryje teismas pristatė savo praktikos, aiškinant ir taikant žemės nuosavybės, valdymo ir naudojimo santykius bei žemės tvarkymą ir administravimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, apibendrinimą. Leidinyje taip pat buvo pateikta

svarbiausia 2015 metų sausio–birželio mėnesių Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, administracinė doktrina, apžvelgiamos specialiosios teisėjų kolegijos nutartys dėl teisingumo bei Lietuvai aktualūs tarptautinių ir užsienio teismų sprendimai. 30-ajame biuletenio numeryje buvo pristatoma Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas, bei pateikiama svarbiausia 2015 metų liepos–gruodžio mėnesių teisminė praktika, administracinė doktrina, apžvelgiamos specialiosios teisėjų kolegijos nutartys dėl teisingumo bei Lietuvai aktualūs tarptautinių ir užsienio teismų sprendimai. Tuo tarpu 31-ajame biuletenio numeryje skaitytojams buvo pristatytas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, taikant Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo normas, apibendrinimas, svarbiausia 2016 metų sausio–birželio mėnesių teisminė praktika, administracinė doktrina, apžvel-

giamos specialiosios teisėjų kolegijos nutartys dėl teisingumo bei Lietuvai aktualūs tarptautinių ir užsienio teismų sprendimai.

Pažymėdamas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 15 metų veiklos sukaktį, teismas išleido biuleteniuose „Administracinių teismų praktika“ Nr. 1–Nr. 30 skelbtų nutarčių ir sprendimų rinkinį, kurio tikslas – apibendrinti sukauptą patirtį bei praktiką. Rinkinyje pateikiamos nuo 2001 m. iki 2015 m. biuleteniuose skelbtų teismo nutarčių ir sprendimų išaiškinimų apžvalgos, kurias sudaro svarbiausios teisės aiškinimo ir taikymo nuostatos, kuo tiksliau atspindinčios konkrečios nutarties ar sprendimo tekstą.

Šie rengiami ir publikuojami teismų praktikos apibendrinimai, biuleteniai sudaro prielaidas ne tik pačiam teismui įvertinti savo praktikos vystymąsi, bet ir koncentruotai pateikti visuomenei aktualiausius tam tikros konkrečios srities apibendrinimus, svarbiausius teismo pateiktus išaiškinimus.

© A. Tilindė

Pagrindinių teisių taikymas ir užtikrinimas – esminė teismo pareiga

© A. Tilindė

Nagrindėdamas bylas, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas siekia užtikrinti pagrindinių teisių apsaugą. Tarptautiniuose teisės aktuose numatytos teisės nėra tik postulatai – tai realiai veikiančios imperatyvai, kurių apsauga privalo būti garantuojama. Todėl savo mintimis bei patirtimi nurodytu klausimu Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016-ųjų metinėje apžvalgoje pasidalijo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėja Skirgailė Žalimienė:

„Pagrindinių teisių apsauga Europos Sąjungoje užtikrinama dvipakope sistema: pirmoji pagrįsta valstybių narių konstitucijomis ir tarptautiniais teisiniais įsipareigojimais, tokiais kaip Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (EŽTK); ir antroji, Europos Sąjungos (ES) sistema, pagrįsta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kuri taikoma tik valstybėms narėms įgyvendinant ES teisę. *Seda Kūčukdeveci* sprendime Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) yra pabrėžęs, kad valstybių teismai turi užtikrinti asmenų teisinę apsaugą, jiems suteiktą pagal ES teisės nuostatas, ir visišką šių nuostatų veiksmingumą, o tai yra įmanoma, jei teismai laikosi ES teisės viršenybės principo.

Pagrindinių teisių taikymo problematika ypač aktuali Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (LVAT) nagrinėjamos už-

sieniečių teisinės padėties, kalinimo sąlygų, pensijų priteisimo ir kitose bylose. 2016 m. LVAT apgynė teisę į teismą, pasisakydamas, kad formalus teisės normų, reglamentuojančių skundo priėmimą, laikymosi nevertetų suabsoliutinti ir jis negalėtų nuvertinti teisės į teisminę gynybą, teisingumo ir protingumo bei lygiateisiškumo principų reikšmės. Prieglobsčio prašytojų išsiuntimo bylose kruopčiai tyrė, ar įvykus deportacijai kiltų reali grėsmė, kad užsieniečiai patirs elgesį, nesuderinamą su EŽTK 3 straipsnyje įtvirtintu kankinimo draudimu. Teismas, atsizvelgdamas į geriausias vaiko ir pažeidžiamų asmenų interesus, apgynė užsieniečių, turinčių nepilnamečių vaikų, teises, nustatydamas, kad pastarieji gali būti sulaukiami tik ypatingais atvejais. Teismas apgynė suimtų asmenų teisę į ilgalaikį pasimatymą su sutuoktine, konstatuodamas, kad Lukiškių tardymo izoliatorius-kalėjimas, nesuteikdamas tokios teisės, pažeidė EŽTK 8 straipsnyje įtvirtintą teisę į privatus asmens gyvenimą. Teismo jurisprudencijoje daugiausia remiamasi kankinimo draudimu (EŽTK 3 straipsnis), teise į teisingą teismą (EŽTK 6 straipsnis) ar teise į veiksmingą teisinę gynybą bei teisingą bylos nagrinėjimą (Chartijos 47 straipsnis), nuosavybės apsauga (EŽTK I Protokolo 1 straipsnis), o taip pat teise į privatų ir šeimos gyvenimą (Chartijos 7 straipsnis) ir saviraiškos ir informacijos laisvę (Chartijos 11 straipsnis) bei teise į gerą administravimą (Chartijos 41 straipsnis).

Neretai LVAT jurisprudencijoje EŽTK ir Chartijos nuostatos (bei su jomis susijusi Europos Žmogaus Teisių teismo (EŽTT) ir ESTT praktika) netaikomos tiesiogiai – jomis remiamasi kaip byloje taikytinos teisės aiškinimo šaltiniu. Teismas, remdamasis EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi ir Chartijos 47 straipsniu, daugelyje bylų pabrėžia teismo pareigą laikytis administracinio proceso operatyvumo **principo bei** pareigą tinkamai išnagrinėti pareiškėjo teikiamus argumentus bei įrodymus, kad asmuo akivaizdžiai įsitikintų, jog teismo procesas yra teisingas.

2016 m. LVAT šešis kartus kartus kreipėsi Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą, siekdamas išsiaiškinti byloje taikytinos teisės atitiktį Konstitucijai. Ypač paminėtina, kad teismas yra kreipėsis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti teisinio reguliavimo dėl leidimo gyventi Lietuvoje išdavimo užsieniečiui, susituokusiam su tos pačios lyties Lietuvos Respublikos piliečiu, atitiktį Konstitucijai.

LVAT, nagrinėdamas administracines bylas, taiko ir užtikrina skirtingo lygmens pagrindines teises, įtvirtintas Chartijoje, EŽTK, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, ir pagrindines teises, kurios yra Europos Sąjungos bendrųjų principų galios. Išvardytų pagrindinių teisių teisinis turinys gali skirtis. Kyla klausimas, ar teismas galėtų remtis ta pagrindinių teisių sistema, kuri užtikrina aukštesnę pagrindinių teisių apsaugą? Iš ESTT *Melloni* sprendimo aišku, kad teismai neturi teisės taikyti tą pagrindinių teisių apsaugos sistemą, kuri palankesnė asmeniui. ESTT šioje byloje viena iš esminių aplinkybių laikė tai, kad ES pamatiniame sprendime buvo nustatytas vienodas pagrindinių teisių apsaugos standartas, kurio nebuvo galima keisti valstybės narės konstituciniais pagrindinių teisių standartais, nepriklausomai nuo to, ar jie konkrečiu atveju asmenims būtų palankesni, ar ne. Tuo tarpu EŽTT, *Bosphorus* byloje išvystęs adekvačios apsaugos tarp dviejų sistemų principą, *M.S.S. prieš Belgiją ir Graikiją* byloje konstatavo, kad valstybių kiti tarptautiniai įsipareigojimai neatleidžia nuo EŽTK vykdymo, o tai reiškia, kad EŽTT laikosi nuostatos, jog EŽTK standartai aukštesni nei ES.

Akivaizdu, kad LVAT, taikydamas ir užtikrindamas skirtingo lygmens pagrindines teises, susiduria su dideliu iššūkiu ir jam neretai tenka ieškoti pusiausvyros tarp pagrindinių teisių, kurios iš esmės priklauso bendros Europos teisės tradicijai.“

Tarptautinis ir nacionalinis bendradarbiavimas. Reikšmingi įvykiai

2016-ieji Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui buvo dosnūs renginių, profesinio tobulėjimo mokymų, diskusijų. Kai kuriuos iš jų skaitytojui norėtusi pristatyti plačiau. Tokios tobulėjimo priemonės reikšmingos visai teisingumo sistemai – tai darnaus, kokybiško, našaus darbo garantas.

Sausis-vasaris

» *Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena, todėl šią dieną Lietuvos laisvės gynėjams pagerbti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo languose suspindo atminimo žvakutės. Teismo kolektyvas tokiu būdu norėjo padėkoti šiems narsiems žmonėms už pačią brangiausią dovaną – laisvę.*

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme susirinkusiems visuomenės, žiniasklaidos, akademinės bendruomenės, valstybinių institucijų ir advokatūros atstovams, teisėjams buvo pristatyti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir apygardų administracinių teismų 2015-aisiais metais nuveikti darbai, aptartos šių dienų aktualijos ir ateities perspektyvos. Šio renginio metu kalbėdamas apie kertinius teismo veiklos aspektus ir žvelgdamas į teismo ateitį, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, I. Jarukaitis patikino, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir toliau sieks savo darbe laikytis aukščiausių kokybės standartų, būti atviru ir skaidriu teismu.

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi teisėjų iš Gruzijos delegacija. Svečiai vizito metu susitiko su laikinai einančiu Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pareigas Irmantu Jarukaičiu ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėju, Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos pirmininku Ramūnu Gadliausku, kurie svečiams pristatė teismo veiklą bei papasakojo apie Lietuvos administracinių teismų sistemos ypatumus.

» *Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme vyko šio teismo ir Valstybinės mokesčių inspekcijos organizuota apvaliojo stalo diskusija „Non bis in idem principo taikymo mokesčių teisėje aktualijos“, į kurią susirinko įvairių valstybės institucijų, teismų, advokatūros bei akademinės bendruomenės atstovai.*

Kovas-balandis

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjai Skirgailė Žalimienė, Dalia Višinskienė, Arūnas Dirvonas dalyvavo Europos teismo tinklo (EJTN) teisėjų mokymuose tema „Teisės normų konkurencija pagrindinių žmogaus teisių apsaugos srityje“ (Neapolis, Italija).

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis dalyvavo Europos teismo tinklo (EJTN) organizuotame seminare „Kalbinių įgūdžių ir žodyno formavimas žmogaus teisių ir Europos Sąjungos srityje“ (Lisabona, Portugalija).

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėja Dalia Višinskienė dalyvavo Europos universitetinio instituto organizuojamuose mokymuose, kurių tema – „Iššūkiai, su kuriais susiduria teisėjai, taikydami konkurencijos teisę: Europos Sąjungos ir nacionalinės teisės aspektai“ (Florencija, Italija).

» Teisėja Virginija Volskienė dalyvavo Europos teisės akademijos (ERA) organizuotame seminare tema „ES lyčių lygybės teisė: seminaras valstybėms narėms“ (Tryras, Vokietija).

Gegužė-birželis

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi Lietuvoje pirmą kartą rengtos Europos administracinių teismų teisėjų asociacijos (AEAJ) Generalinės asamblėjos bei Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos ir Lietuvos teisės instituto atstovai, dalyvavę 2016 m. gegužės 6 d. Lietuvos Respublikos Seime vykusioje tarptautinėje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Efektyvus teisingumas: iššūkiai ir prioritetai (administraciniams) teismams“. Vizito teisme metu svečiai susitiko su teismo atstovais, kurie svečiams pristatė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklą ir Lietuvos administracinių teismų sistemos ypatumus, nagrinėjamas administracines bylas, iššūkius, su kuriais susiduria Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjai.

» Birželio 1-ąją, Tarptautinę vaikų gynimo dieną, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi Vilniaus r. Riešės šv. Faustinos Kovalskos pagrindinės mokyklos moksleiviai, kurie susitiko su laikinai teismo pirmininko pareigas einančiu Irmantu Jarukaičiu, teisėju Ramūnu Gadliausku, kitais teismo darbuotojais. Teisėjai vaikams papasakojo apie teismo darbą, apie tai, kokias bylas nagrinėja administraciniai teismai. Susitikimo metu teisėjas Ramūnas Gadliauskas moksleiviams taip pat papasakojo apie teisėjo veiklos specifiką ir reikalavimus, keliamus teisėjams.

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis dalyvavo Madride (Ispanija) vykusiam Europos konkurencijos teisės teisėjų asociacijos organizuotame tarptau-

tiniame seminare „Intelektinė nuosavybė ir konkurencijos teisė: nauji iššūkiai skaitmeninėje eroje“, kuriame buvo analizuojamos problemos, su kuriomis susiduriama siekiant suderinti konkurencijos laisvę ir intelektinės nuosavybės apsaugą. Vykusiam seminare teismo vadovas pristatė aktualią Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką.

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) atstovai, vertinantys Lietuvos pasirengimą artėjantiems parlamento rinkimams. Šio susitikimo metu Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo atstovai pristatė rinkiminių bylų nagrinėjimo ypatumus.

» Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, siekdamas stiprinti tyrimus viešosios teisės srityje ir puoselėdamas konstruktyvius ryšius su Vilniaus universiteto Teisės fakultetu, kaip ir kasmet, šiemet diplomų teikimo šventės metu apdovanojo geriausius magistro darbus viešosios teisės srityje parašiusius Vilniaus universiteto Teisės fakulteto absolventus. Diplomų teikimo šventės metu Vilniaus universiteto Teisės fakulteto absolventus pasveikino ir apdovanojimus už geriausius metų magistrų darbus įteikė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis.

Liepa-rugpjūtis

» Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pakviestas prisijungti prie Europos Žmogaus Teisių Teismo ir aukštesniųjų Europos teismų bendro projekto – keitimosi teismų praktika ir informacija, susijusia su Europos žmogaus teisių konvencijos taikymu, tinklo. Šis tinklas sukurtas tam, kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos taikymas būtų labiau struktūrizuotas ir veiksmingas, o dialogas tarp Europos Žmogaus Teisių Teismo ir aukštesniųjų nacionalinių teismų būtų atviras, todėl toks Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bendradarbiavimas užtikrins dar efektyvesnį konvencijos įgyvendinimą.

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme apsilankė Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjas prof. dr. Egidijus Jarašiūnas, kuris šio teismo teisėjams bei teisininkams skaitė pranešimą tema „Pagrindinių teisių apsaugos problemos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje“. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjas prof. dr. Egidijus Jarašiūnas savo pranešime pristatė pagrindines pastarųjų metų tendencijas, aptarė įvairius klausimus, susijusius su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos taikymu.

Rugsėjis-spalis

» Lietuvos teisės instituto kartu su partneriais surengtoje tarptautinėje mokslinėje-praktinėje konferencijoje Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis šio teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis skaitė pranešimą tema „Lietuvos administracinių teismų vaidmuo įgyvendinant ir plėtojant Europos žmogaus teisių konvenciją“. Pranešime buvo pabrėžta, jog Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatos tapo neatsiejamu žmogaus teisių užtikrinimo instrumentu nagrinėjant administracines bylas.

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas, Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos pirmininkas Ramūnas Gadliauskas dalyvavo Tarptautinės teisėjų asociacijos metiniame suvažiavime (Meksika).

» Spalio 25 dieną – Europos teisės dieną – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prisidėjo prie Lietuvoje pirmą kartą vykdytos iniciatyvos teikti nemokamas teisinės paslaugas. Vyriausiajame administraciniame teisme buvo galima nemokamai konsultuotis ir gauti atsakymus į teismo lankytojų rūpimus klausimus, daugiau sužinoti apie teismo veiklą, procesus ir kreipimosi į administracinį teismą galimybes.

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi Turkijos Teisingumo ministerijos, Finansų ministerijos, Advokatų asociacijos atstovai bei teisės ekspertai. Turkijos delegacijos Lietuvoje tikslas – perimti gerąją praktiką vystant valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo sistemą Turkijoje. Vizito metu svečiams buvo pristatyta Lietuvos adminis-

tracinių teismų sistema, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veikla ir praktikos aktualijos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srityje.

Lapkritis-gruodis

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas Artūras Drigotas dalyvavo Portugalijos aukščiausiosios teismų tarybos organizuotame ekspertų susitikime (Portas, Portugalija).

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėja Skirgailė Žalimienė dalyvavo ACA-Europe organizuotoje stažuotėje pagal teisėjų pasikeitimo programą Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (Liuksemburgas).

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi teisėjai iš Italijos, Vokietijos, Bulgarijos, Vengrijos ir Rumunijos, viešėję Vilniuje pagal Europos teismo tinklo (The European Judicial Training Network, arba EJTN) organizuojamą teisėjų mainų programą. Administracinių teismų Lietuvoje sistemą, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo veiklą ir funkcijas, praktikos aktualijas svečiams pristatė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjai.

» Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas Ramūnas Gadliauskas dalyvavo Europos teisės akademijos (ERA) ir Europos Komisijos organizuotame seminare „Teisminiai procesai dėl ES atliekų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų“ (Tesalonikai, Graikija).

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme buvo minima gruodžio 15-oji – Lietuvos teismų diena.

» Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme lankėsi Klaipėdos r. Dituvo pagrindinės mokyklos moksleiviai, kurie susitiko su teismo atstovais, dalyvavo ekskursijoje teisme, o jų mokyklos bibliotekai buvo įteikta dovana – teisme vykusios Kalėdų akcijos metu kolektyvo darbuotojų moksleiviams dovanotos grožinės literatūros knygos.

» Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas gruodžio 22 d. pakvietė visus, besidominčius administracinių teismų veikla ir norinčius geriau susipažinti su teismo darbu, dalyvauti atvirų durų dienoje.

Reikšmingiausiais metų renginiais neabejotinai reikėtų įvardyti du svarbius renginius: tai Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bei Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausių Administracinių Jurisdikcijų Asociacijos (ACA-Europe) organizuotas tarptautinis seminaras „Teisėtų lūkesčių apsauga administracinėje ir ES teisėje“ ir tarptautinė konferencija „Administraciniai teismai – žmogaus teisių gynėjai“, skirta Vyriausiojo administracinio teismo 15-os metų sukakčiai paminėti. Galime didžiuotis, kad šie teismo organizuoti renginiai sudomino gausią tarptautinę teisininkų visuomenę.

Vilniuje organizuotas ACA-Europe tarptautinis seminaras

2016 m. balandžio 21-22 d. vyko Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo bei Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausių Administracinių Jurisdikcijų Asociacijos (ACA-Europe) organizuotas tarptautinis seminaras „Teisėtų lūkesčių apsauga administracinėje ir ES teisėje“, kuriame daugiau nei dvidešimties Europos valstybių aukščiausių administracinių jurisdikcijų atstovai, taip pat Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjai bei teisininkai dalinosi išvalgomis ir jų valstybėse susiformavusia praktika teisėtų lūkesčių apsaugos srityje.

Pirmąją seminaro dieną pranešimus skaitė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis, Vokietijos federalinio administracinio teismo pirmininkas Klaus Rennert, Prancūzijos valstybės tarybos atstovė Marie Gautier-Melleray.

Antroji renginio diena prasidėjo Europos Sąjungos Teisingumo Teismo generalinio advokato Michal Bobek pranešimu, pristatančiu Europos Sąjungos teisės bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos aktualijas teisėtų lūkesčių

apsaugos tema. Airijos aukščiausiojo teismo teisėjas Frank Clarke, Čekijos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas Tomáš Langášek, Olandijos valstybės tarybos teisėjas Peter van Buuren tęsė pranešimų ciklą, dalindamiesi savo išvalgomis bei patirtimi.

Renginiui pasibaigus, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pavaduotojas, laikinai einantis teismo pirmininko pareigas, Irmantas Jarukaitis akcentavo, kad tai, jog Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra ACA-Europe renginio šeimnininkas, liudija, jog šandien jis yra stiprus ir patikimas ilgametės demokratijos tradicijas turinčių Europos valstybių teismų partneris.

Tarptautinė konferencija, skirta LVAT 15 metų veiklos sukakčiai

2016 m. sausio 1 d. suėjo lygiai penkiolika metų, kai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pradėjo savo veiklą. Siekiant pažymėti šią sukaktį, 2016 m. spalio 14 d. Vilniuje vyko Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo organizuota tarptautinė konferencija „Administraciniai teismai – žmogaus teisių gynėjai“, kurioje Lietuvos, Prancūzijos, Lenkijos, Vokietijos teisėjai ir teisės mokslininkai dalijosi išvalgomis ir susiformavusia teismų praktika žmogaus teisių užtikrinimo srityje.

Sveikindamas susirinkusius tarptautinės konferencijos svečius ir dalyvius, laikinai einantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko pareigas Irmantas Jarukaitis pasidžiaugė, jog teismas 15 metų sukaktį pasitinka didžiudamasis. „Svarbiausia administracinių teismų paskirtis – sustiprintos žmogaus teisių ir laisvių teismo gynybos garantijos. Administracinių teismų sistema apskritai ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas suvokiamas kaip vienas iš demokratinės valstybės, kurios turinys neabejotinai apima ir žmogaus teisių apsaugą, ir pamatinių vertybių įtvirtinimą, egzistavimo garantų“, – sveikinimo kalboje sakė Irmantas Jarukaitis.

Tarptautinės konferencijos metu Lenkijos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas Marek Zirk-Sadowski, Prancūzijos Respublikos Valstybės Tarybos teisėjas Marc El Nouchi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėja Dalia Višinskienė, Vokietijos Federalinio administracinio teismo teisėjas Carsten Günther, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanė Lyra Jakulevičienė, Lietuvos teisės instituto direktorė Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjas Dainius Raižys, Vytauto Didžiojo universiteto Teisės fakulteto docentas Linas Meškys skaitė pranešimus įvairiomis žmogaus teisių apsaugos temomis. Pranešėjai akcentavo teismų vaidmenį bei atsakomybę atkuriant pažeistas asmenų teises bei interesus.

Ištrauka iš teisėjo priesaikos, įtvirtintos Teismų įstatymo 59 straipsnyje

Konstitucija skelbia, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Būtent jiems yra pavesta sprendžiant kilusius ginčus priimti teisėtą bei pagrįstą sprendimą ir nuspręsti, kas yra teisinga konkrečioje situacijoje.

Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme teisingumą vykdo 18 paskirtų teisėjų, nagrinėjančių administracines bylas. Šie teisėjai pristatomi veiklos apžvalgoje. Kadangi administracinė teisė pasižymi itin didele teisinių santykių įvairove, Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme teisėjai specializuojasi nagrinėti tam tikros kategorijos bylas – tai leidžia gilintis į konkrečios srities teisinį reguliavimą bei problematiką.

2016 metų veiklos apžvalgoje taip pat yra pristatoma 21 pagrindinė ginčų kategorija, trumpai aptariant jų aktualumą, tendencijas bei glaustai apžvelgiamos atitinkamos šios kategorijos bylos.

„<...> iškalmingai prisiekiu būti ištikimas (-a) Lietuvos Respublikai, savo pareigas atlikti garbingai, vykdyti teisingumą pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus, ginti žmogaus teises, laisves ir teisėtus interesus, visada būti nešališkas (-a), sąžiningas (-a), humaniškas (-a) <...>“.

Ištrauka iš teisėjo priesaikos, įtvirtintos Teismų įstatymo 59 straipsnyje

Irmantas Jarukaitis

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2010 M., ŠIO TEISMO PIRMININKO PAVADUOTOJAS NUO 2012 M.

L. E. ŠIO TEISMO PIRMININKO PAREIGAS NUO 2015 M.

- » Užsieniečių teisinė padėtis
- » Ginčai, kilę iš žemės teisinių santykių
- » Konkurencija
- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento sprendimų
- » Asmens duomenų teisinė apsauga
- » Energetika
- » Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų ir kitų ekonominių sankcijų taikymo
- » Bylos, susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu

Anatolijus Baranovas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2001 M.

- » Muitinės veikla
- » Registrai
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento sprendimų
- » Asmens duomenų teisinė apsauga
- » Energetika
- » Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų ir kitų ekonominių sankcijų taikymo

Laimutis Alechnavičius

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2007 M.

- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Bylos dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento sprendimų
- » Asmens duomenų teisinė apsauga
- » Energetika
- » Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų ir kitų ekonominių sankcijų taikymo

Arūnas Dirvonas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2014 M.

- » Užsieniečių teisinė padėtis
- » Konkurencija
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos, susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu

Audrius Bakaveckas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2009 M.

- » Užsieniečių teisinė padėtis
- » Muitinės veikla
- » Registrai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Artūras Drigotas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2002 M.

- » Sveikatos apsauga
- » Socialinė apsauga
- » Konkurencija
- » Registrai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas

Laimė Baltrūnaitė

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2007 M.

- » Sveikatos apsauga
- » Socialinė apsauga
- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Ramūnas Gadliauskas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2012 M.

- » Ginčai, kilę iš žemės teisinių santykių
- » Sveikatos apsauga
- » Socialinė apsauga
- » Konkurencija
- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Valstybės tarnyba

Stasys Gagys

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2007 M.

- » Ginčai, kilę iš žemės teisinių santykių
- » Muitinės veikla
- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento sprendimų
- » Asmens duomenų teisinė apsauga
- » Energetika
- » Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų ir kitų ekonominių sankcijų taikymo

Romanas Klišauskas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2001 M.

- » Ginčai, kilę iš žemės teisinių santykių
- » Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas
- » Mokestiniai ginčai
- » Valstybės tarnyba

Ričardas Piličiauskas

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2001 M., 2007-2010 M. ŠIO TEISMO PIRMININKO PAVADUOTOJAS, 2008-2010 M. L. E. ŠIO TEISMO PIRMININKO PAREIGAS, 2010-2015 M. ŠIO TEISMO PIRMININKAS.

- » Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas
- » Mokestiniai ginčai
- » Muitinės veikla
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Dainius Raižys

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2007 M.

- » Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas
- » Mokestiniai ginčai
- » Muitinės veikla
- » Registrai
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Veslava Ruskan

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2012 M.

- » Sveikatos apsauga
- » Socialinė apsauga
- » Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas
- » Mokestiniai ginčai
- » Registrai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Bylos, susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu

Arūnas Sutkevičius

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJAS NUO 2005 M.

- » Mokesčių sumokėjimas, grąžinimas ir išieškojimas
- » Mokestiniai ginčai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas

Dalia Višinskienė

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2012 M.

- » Konkurencija
- » Registrai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Virginija Volskienė

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2011 M.

- » Ginčai, kilę iš žemės teisinių santykių
- » Nuosavybės teisių atkūrimas
- » Registrai
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Valstybės tarnyba

Vaida Urmonaitė-Maculevičienė

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2005 M.

- » Užsieniečių teisinė padėtis
- » Sveikatos apsauga
- » Socialinė apsauga
- » Valstybės tarnyba
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje

Skirgailė Žalimienė

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO TEISMO TEISĖJA NUO 2008 M.

- » Užsieniečių teisinė padėtis
- » Konkurencija
- » Aplinkos apsauga
- » Statyba
- » Teritorijų planavimas
- » Bylos dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo ar vidaus administravimo srityje
- » Bylos dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento sprendimų
- » Asmens duomenų teisinė apsauga
- » Energetika
- » Bylos dėl Ryšių reguliavimo tarnybos sprendimų ir kitų ekonominių sankcijų taikymo
- » Bylos, susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu

Žmogaus teisės ir laisvės

Žmogaus teisių ir laisvių, numatytų tiek Konstitucijoje, tiek Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, užtikrinimas yra visos visuomenės interesas. Šių teisių apsaugos užtikrinimas, be kita ko, yra priskirtas ir administraciniams teismams. Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui nuolat tenka pasisakyti dėl žmogaus teisių ir laisvių apimtų, spręsti dėl jų galimo pažeidimo bei šių pažeidimų šalinimo, jų neigiamų pasekmių kompensavimo. Kokia bebūtų ginčo esmė – teismas visada siekia užtikrinti, jog nebūtų pažeistos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, kad visiems vienodai būtų užtikrinamas aukštas žmogaus teisių ir laisvių apsaugos standartas. Neabejotina, kad prie šių tikslų įgyvendinimo prisidės ir šiais metais Lietuvos ratifikuotame Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Šešioliktajame protokole numatyta nauja nacionalinių teismų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo bendradarbiavimo forma. Įsigaliojus šiam protokolui, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas galės kreiptis į minėtą tarptautinę teisminę instituciją, prašydamas pateikti nuomonę dėl klausimo, susijusio su šios konvencijos aiškinimu ir taikymu. Tokiu būdu bus ne tik vystomas šių teismų institucinis dialogas, bet dar labiau užtikrinama žmogaus teisių ir laisvių apsauga.

Bylos dėl norminių aktų teisėtumo

Centrinių ir teritorinių valstybinių administravimo subjektų bei savivaldybių administravimo subjektų priimti norminiai teisės aktai savo pobūdžiu, privalomumu ir sukeliomomis pasekmėmis yra aktualūs konkrečiais interesais saistomai visuomenės daliai, jų reguliuojami santykiai patenka į įvairias sritis. Dėl šių priežasčių šių subjektų veiklai administracinio reglamentavimo srityje keliami griežti reikalavimai, jie turi, be kita ko, užtikrinti konstitucinių imperatyvų ir įstatymų laikymąsi, griežtai laikytis teisės aktų priėmimo procedūrų. Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui teisės aktais yra priskirta norminių administracinių teisės aktų teisėtumo kontrolė. Norminių aktų teisėtumo tyrimas reikalauja kompleksinės atitinkamos srities reguliavimo analizės, tyrimo pasekmės yra reikšmingos gan plačiam subjektų ratui. 2016 metais išnagrinėtų bylų, kuriose buvo sprendžiama dėl centrinių viešojo administravimo subjektų priimtų aktų teisėtumo, skaičius iš esmės liko nepakitęs lyginant su 2015-aisiais. Norminių administracinių aktų teisminės kontrolės rezultatai liudija, jog esminis viešojo administravimo subjektų veiklos, įgyvendinant įstatymus ir leidžiant poįstatyminius teisės aktus, trūkumas išlieka teisinės valstybės principo nesilaikymas.

Valstybė turi užtikrinti suimtųjų asmenų teisę į ilgalaikius pasimatymus

Administracinė byla Nr. A-618-552/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl neturintinės žalos, kuri buvo padaryta laisvės atėmimo vietoje pažeidus pareiškėjo (suimtojo) teisę į ilgalaikius pasimatymus su sutuoktine, atlyginimo.

Teisėjų kolegija pabrėžė, jog teisė į ilgalaikius pasimatymus yra viena iš teisių, glaudžiai besijaučiančių su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje garantuojama teise į privataus ir šeimos gyvenimo

gerbimą. Gali būti numatyti šios teisės ribojimai, tačiau jie turi būti proporcingi siekiamam tikslui, numatyti įstatyme ir taikomi tik tada, kai tai yra būtina demokratinėje visuomenėje, valstybei siekiant teisėtų tikslų. Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. liepos 9 d. sprendime byloje *Tomas Varnas prieš Lietuvą* suformuluota praktika, įvertinus tai, kad pareiškėjas buvo suimtas ilgą laiką ir laisvės atėmimo vietos administracija abstrakčiai atsisakydavo tenkinti jo prašy-

mus skirti ilgalaikį pasimatymą, sprendė, kad laisvės atėmimo vietos įstaigos administracija nepagrįstai apribojo pareiškėjo teisę į ilgalaikius pasimatymus su sutuoktine. Tai, kad įstaigoje neįrengta ilgalaikiams pasimatymams skirtų patalpų, nebuvo reikšminga aplinkybė sprendžiant civilinės atsakomybės klausimą. Šiomis aplinkybėmis byloje buvo konstatuoti atsakovo neteisėti veiksmai bei pareiškėjui priteistas žalos atlyginimas.

Abejonės dėl ginčijamo sprendimo įteikimo vertintos pareiškėjos naudai

Administracinė byla Nr. A-859-143/2016

Administracinėje byloje ginčas kilo dėl pareiškėjos Vyriausiajam administracinių ginčų komisijai adresuoto 2015 m. sausio 17 d. skundo, kuriame buvo skundžiamas Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos sprendimas, priėmimo nagrinėti iš esmės. Pareiškėjos ginčytu sprendimu buvo atsisakyta priimti jos skundą tuo pagrindu, kad ji neištaisė jo trūkumų, nurodytų Vyriausiosios administracinių ginčų komisijos 2015 m. sausio 22 d. sprendime, t. y. per 14 dienų nepateikė komisijai duomenų, patvirtinančių, kad Administracinių bylų teisenos įstatyme 30 straipsnio 1 dalyje nustatytas tokio pobūdžio skundams paduoti

vieno mėnesio terminas jos nėra praleistas.

Teisėjų kolegija, įvertinusi administracinėje byloje pateiktus įrodymus, pabrėžė, jog Vyriausiosios administracinių ginčų komisijos 2015 m. sausio 22 d. sprendimas buvo išsiųstas pareiškėjai jos pačios nurodytu adresu 2015 m. sausio 22 d., tačiau byloje nebuvo pateikta jokių duomenų, patvirtinančių, kada šis sprendimą pareiškėja gavo. Šios aplinkybės kartu su pareiškėjos teigimu, kad ji nebuvo gavusi ginčijamo sprendimo, teisėjų kolegijai sukėlė tam tikras abejones dėl to, ar pareiškėja iš tikrųjų buvo gavusi šį ginčijamą sprendimą. Teisėjų kolegija

akcentavo, jog pareigą išsklaidyti šias abejones turi Vyriausioji administracinių ginčų komisija, tačiau to ji nepadarė. Todėl nurodytos abejonės buvo vertinamos pareiškėjos naudai. Nagrinėtu atveju prioritetinė reikšmė buvo suteikta pareiškėjos teisei Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ginti savo galimai pažeistas teises.

Šiomis aplinkybėmis teisėjų kolegija panaikino Vyriausiosios administracinių ginčų komisijos 2015 m. vasario 13 d. sprendimą ir įpareigojo ją iš naujo nagrinėti pareiškėjos skundo priėmimo klausimą.

Vertinant kredito gavėjų kreditingumą turi būti atsižvelgta į individualią situaciją

Administracinė byla Nr. I-5-261/2016

Norminėje byloje buvo tiriamos Lietuvos banko valdybos 2016 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 03-12 patvirtintų Vartojimo kredito gavėjų kreditingumo vertinimo ir atsakingojo skolinimo nuostatos, įtvirtinusios, kad vartojimo kredito davėjas laikosi atsakingojo skolinimo principo, jeigu sudarant vartojimo kredito sutartį vartojimo kredito gavėjo vidutinės kredito dalinio grąžinimo ir palūkanų įmokos, apskaičiuojamos padalijus visų kredito grąžinimo ir palūkanų sumą iš kredito trukmės, pagal visus įsipareigojimus finan-

sų įstaigoms, dydis sudaro ne daugiau kaip 40 proc. vartojimo kredito gavėjo tvarių pajamų, t. y. pajamų, kurių pagrįstai galima tikėtis vartojimo kredito suteikimo laikotarpiu.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog ginčijamame reguliavime reikalavimai buvo suformuoti imperatyviai ir nesudarė pagrįstų priedu kredito gavėjų kreditingumą vertinti remiantis kitais kriterijais. Toks kreditingumo vertinimo modelis apriboja galimybę įgyvendinti Vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 4 dalies reikalavimus, pagal kuriuos kredi-

to gavėjo pajėgumai įvykdyti prisiimamą įsipareigojimą turi būti vertinami visapusiškai, tinkamai individualizuojant atskirus atvejus. Dėl šių priežasčių buvo spęsta, kad tokiu reguliavimu Lietuvos bankas netinkamai įgyvendino Vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje suteiktus įgaliojimus detalizuoti Vartojimo kredito įstatymo 8 straipsnio 4 dalies nuostatas ir atitinkamai buvo konstatuotas vertinamo reguliavimo neteisėtumas.

Teisės į fizinę asmens kūno neliečiamybę apimtis negali būti ribojama poįstatyminiu teisiniu reguliavimu

Administracinė byla Nr. I-6-662/2016

Norminėje byloje teisėjų kolegija neteisėta pripažino sveikatos apsaugos ministro 2016 m. sausio 26 d. įsakymu patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ nuostatą, jog jeigu vaiko sveikatos pažymėjime nurodyta, kad vaikas nepaskiepytas pagal sveikatos apsaugos ministro patvirtintą

Vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių nuostatų, raudonukės ir poliomielitito nesant skiepimų kontraindikacijų, ugdyti pagal ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą toks vaikas nepriimamas.

Šioje byloje teisėjų kolegija sprendė, jog teisės į fizinę asmens kūno neliečiamybę apimtis negali būti ribojama poįstatyminiu teisiniu

reguliavimu. Siekiant teisėto bei demokratinėje visuomenėje reikalingo tikslo, ji gali būti apribota tik įstatymuose nustatytais pagrindais bei tvarka. Nagrinėtu atveju nebuvo nustatyta, jog įstatymu būtų įtvirtintas teisinis reguliavimas, numatantis privalomąjį vaikų skiepimą.

Europos Sąjungos teisė

2016-aisiais, kaip ir ankstesniais metais, pastebima, kad administracinių bylų, kuriose kyla būtinybė taikyti Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas bei remtis šios Sąjungos teisminių institucijų praktika, nuosekliai didėja. Žvelgiant į administracinių teismų praktiką pastebima tendencija dėl Europos Sąjungos teisės įtakos reikšmingumo, sprendžiant ginčus energetikos, socialinės apsaugos teisinių santykių srityse. Tais atvejais, kai teismui iškyla Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimas, kurį byloje išnagrinėti būtina, kreipiamasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, taip užtikrinant Europos Sąjungos teisminių institucijų ir nacionalinių teismų bendradarbiavimą, o šio teismo suformuoti išaiškinimai vėliau įgyja didžiulę teisinę reikšmę užtikrinant vieningą Europos Sąjungos teisės aiškinimą ir taikymą skirtingose Europos valstybėse. Šiais metais su būtinybe kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas susidūrė šešiose bylose. Gan dažnai pateiktuose kreipimuose Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ne tik išdėstė abejones dėl tam tikrų Europos Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo ar taikymo, bet ir pateikė savo nuomonę, kokia linkme galėtų būti vystoma Europos Sąjungos teisės aiškinimo praktika.

Europos Sąjungos Teisingumo Teisme – paklausimas dėl nesąžiningos komercinės veiklos

Administracinė byla Nr. eA-803-552/2016

Byloje ginčas kilo dėl Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimo, kuriuo pareiškėjui už Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo nuostatų pažeidimą skirta bauda nustatius, kad jis teikė vartotojams produktą (paslaugas) – skolos administravimą, tačiau vartotojams nedetalizavo, kokios sumos ir kodėl sudarė skolą.

Nustatyta, jog Europos Komisija 2001 m. gruodžio 13 d. sprendimu suteikė paramą projektui „Alytaus regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“. Išplėstinei teisėjų kolegijai iškilo abejonių, ar ginčo projektas laikytinas „daugiamete programa“ pagal 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentą Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (toliau – Reglamentas).

Pažymėta, jog nei Reglamentas, nei Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (EST) praktika sąvokos „daugiametė programa“ tiesiogiai neapibrėžia.

Nagrinėdama nurodytą bylą teisėjų kolegija kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar teisiniai santykiai, susiklostę tarp bendrovės, įgijusios teisę į skolą pagal reikalavimo perleidimo sutartį, ir fizinio asmens, kurio įsiskolinimas susidarė pagal vartojimo kredito sutartį, kai bendrovė atlieka skolos išieškojimo veiksmus, patenka į 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas

97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 taikymo sritį, o jei taip – ar „produktu“ direktyvos prasme laikytini pagal reikalavimo perleidimo sutartį įgytos teisės į skolą įgyvendinimo veiksmai, atliekant skolos išieškojimą iš fizinio asmens, kurio įsiskolinimas susidarė pagal vartojimo kredito sutartį, sudarytą su pirminiu kreditoriumi. Teisėjų kolegija taip pat siekė išaiškinti, ar teisiniai santykiai, susiklostę tarp šios bendrovės ir fizinio asmens, kurio įsiskolinimas jau yra priteistas įsiteisėjusiu teismo sprendimu bei perduotas vykdyti antstoliui, kai bendrovė atlieka lygiagrečius skolos išieškojimo veiksmus, patenka į šios direktyvos taikymo sritį.

Dėl pareigos patikslinti PVM atskaitą kreiptasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą

Administracinė byla Nr. A-3409-442/2016

Administracinėje byloje buvo vertinama situacija, kai 2007 metais sudarytą žemės pirkimo-pardavimo sandorį šalys vertino kaip apmokestinamą pridėtinės vertės mokesčiu (PVM), tačiau vėliau pardavėjas vertino, kad ginčo žemės tiekimas buvo neapmokestinamas ir 2010 metais vienašališkai pareiškėjui išrašė kreditinę PVM sąskaitą faktūrą. Pardavėjas į apskaitą neįtraukė šių sąskaitų faktūrų ir netikslino PVM.

Teisėjų kolegija konstatavo, jog byloje yra tikslinamą klausimą dėl mokesčio apskaičiavimo ir perskaiciavimo senaties taikymo, taip pat kilo klausimas dėl pareigos tikslinti PVM atskaitą atsiradimo momento bei į kurio mokesčio laiko tarpio PVM atskaitą turi būti įtraukiamos patikslintos sumos.

mokestinamas PVM. Teisėjų kolegijai sprendžiant klausimą dėl mokesčio apskaičiavimo ir perskaiciavimo senaties taikymo, taip pat kilo klausimas dėl pareigos tikslinti PVM atskaitą atsiradimo momento bei į kurio mokesčio laiko tarpio PVM atskaitą turi būti įtraukiamos patikslintos sumos.

Rinkimai

Konstitucijos 33 straipsnyje įtvirtinta Lietuvos Respublikos piliečio teisė dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus. Konstitucijos 35 straipsnis numato piliečių teisę laisvai vienytis į politines partijas ar asociacijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams. Tiek aktyviai, tiek pasyviai dalyvaudant rinkimuose kyla ginčai, kurių sprendimas, be kita ko, priklauso ir administracinių teismų kompetencijai. Galima drąsiai teigti, kad rinkimų bylų pobūdis liudija valstybės politiniame gyvenime vykstančius procesus. 2016 metais Lietuvoje vyko rinkimai į Lietuvos Respublikos Seimą, tai lėmė ginčų pobūdį bei nagrinėjamų klausimų spektrą. Šiais metais teismas pasisakė dėl atsakymo registruoti asmenis kandidatais į Lietuvos Respublikos Seimo narius, rinkėjų laisvės susidaryti nuomonę, kandidatų teisės diskutuoti politinių kampanijų metu ir kitais aktualiais klausimais.

Įstatymai negarantuoja politinės kampanijos dalyvių teisės diskutuoti su tais dalyviais, kurie dėl diskusijų jau yra susitarę

Administracinė byla Nr. eR-2-492/2016

Byloje ginčas kilo dėl rinkimų kampanijos dalyvių suskirstymo į diskusijų grupes Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos paskelbtuose Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo bei televizijos laidų dalyvių sąrašuose. Pareiškėjas, ginčydamas priimtą sprendimą, teigė, kad teisės aktai mišraus suskirstymo į diskusijų grupes nenumato: visi kandidatai į diskusijų grupes turi būti paskirstyti arba burtų keliu, arba turi būti paskirstyti visų kandidatų bendras susitarimas dėl pasiskirstymo į grupes.

Teisėjų kolegija išaiškino, jog savarankiškų politinės kampanijos dalyvių susitarimai yra sudaromi laisva valia, jų teisė pasirinkti, su kuo diskutuoti, neturi būti ribojama. Tačiau teisės aktai neįtvirtina reikalavimo sudaryti visų savarankiškų politinės kampanijos dalyvių tarpusavio susitarimus, ar draudimo dalyvių grupėms susitarti nesant kitų dalyvių pritarimo. Jei savarankiški politinės kampanijos dalyviai susitarimo nesudaro, į grupes su kitais dalyviais jie paskiriami burtais. Tokiu teisiniu reguliavimu visiems savarankiškiems politinės kampanijos dalyviams yra sudaromos lygios

galimybės sudaryti susitarimus dėl dalyvavimo diskusijose su kitais jos dalyviais, o tie laidų dalyviai, kurie nesudaro susitarimų dėl dalyvavimo laidose kartu, sugrupuojami burtais. Byloje buvo konstatuota, kad atsakovas, derindamas susitarimų dėl dalyvavimo kartu specialiosiose televizijos laidose, skirtose Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų agitacijai, būdą, o jų nesudariusius savarankiškos kampanijos dalyvius į grupes diskusijoms paskirtes burtų būdu, ir taip sudaręs televizijos laidų dalyvių sąrašą, tinkamai vadovavosi nustatytu teisiniu reguliavimu.

Vienmandatėse apygardose kandidatuojantys į Seimą asmenys, vykdydami rinkimų agitaciją, turi teisę pasinaudoti Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija

Administracinė byla Nr. R-6-552/2016

Apžvelgiamoje administracinėje byloje buvo sprendžiama, ar atsakovas Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija teisėtai savo interneto svetainėje paskelbtame grafike Seimo rinkimų agitacijai vienmandatėse apygardose nustatė, jog laidos, kuriose nustatytas laikas dalyvauti vienmandatėse apygardose kandidatuojančioms į Seimą asmenims, transliuojamos tik per interneto televizijos svetaines, nesu-

teikiant galimybės pareiškėjams pasinaudoti Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija.

Šioje byloje teisėjų kolegija pažymėjo, jog tokiais veiksmais atsakovas neuztikrino pareiškėjams Seimo rinkimų įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisės nemokamai naudotis Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija. Tokiais veiksmais atsakovas taip pat pažeidė Seimo

rinkimų įstatymo 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą kandidatų lygią teisę kalbėti valstybinėse žiniasklaidos priemonėse ir skelbti rinkimų programą, nes kandidatams Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje sudarė galimybę pasinaudoti Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija, o kandidatams Seimo vienmandatėse rinkimų apygardose tokią teisę absoliučiai apribojo.

Socialinė apsauga

Kiekvienas pilietis turi teisę į socialinę apsaugą. Konstitucija įtvirtina pagrindines socialines teises, jos 52 straipsnis, be kita ko, nustato, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais. Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, jog formuluotė „valstybė laiduoja“ *inter alia* reiškia, kad įvairios socialinės paramos rūšys garantuojamos tiems asmenims ir tokiems pagrindais, kurie nustatyti įstatymais. Viešojo administravimo subjektų priimti sprendimai socialinės apsaugos teisinių santykių srityje gan dažnai tampa patikros Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme objektais. Būtent teismui tenka užtikrinti, kad pensijų, socialinės paramos teikimas atitiktų teisės aktų keliamus reikalavimus, taip prisidedant ir prie realių socialinių teisių užtikrinimo. 2016 metais teismas išnagrinėjo panašų skaičių ginčų, kilusių socialinės apsaugos teisinių santykių srityje, kaip ir 2015 metais. Didžioji dalis šių ginčų buvo susijusi su valstybinių pensijų, motinystės pašalpų mokėjimu.

Savanoriškai karinei tarnybai įsipareigojęs asmuo turi teisę gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu

Administracinė byla Nr. A-2563-502/2015

Apžvelgiamoje administracinėje byloje pareiškėja – karė savanorė – buvo pašaukta dalyvauti tarptautinėse operacijose Afganistano Islamo Respublikoje. Ginčas kilo dėl pareiškėjos teisės gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu, jai neturint Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nustatyto 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažo.

Bylą nagrinėjusi teisėjų kolegija pažymėjo, jog

asmenims, neįėjusiems nurodytame įstatyme nustatytos trukmės ligos ir motinystės socialinio draudimo stažo, teisė gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu savaime nėra paneigiama. Savanoriškai karinei tarnybai įsipareigojusį asmenų teisė gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu yra siejama su trimis pagrindinėmis sąlygomis. Pirma, asmenys, kurie kreipiasi dėl pašalpos paskyrimo, privalo būti draudžiami ligos ir motinystės socialiniu draudimu; antra,

šie asmenys reikalaujamo 12 mėnesių stažo neįgyja, nes yra draudžiami kaip įpratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių pašaukti kariai savanoriai; trečia, pertrauka nuo jų statuso pasikeitimo yra ne ilgesnė nei trys mėnesiai. Teisėjų kolegijos vertinimu, toks teisės aiškinimas labiausiai atitinka įstatymų leidėjo įgyvendinamus visuomenės solidarumo, socialinės darnos ir teisingumo imperatyvus. Byloje buvo spręsta, kad pareiškėjai motinystės pašalpą atsisakyta skirti nepagrįstai.

Išreikalavimas nepagrįstai gautos valstybinės pensijos su priedu sumos iš sąžiningo asmens gali būti vertinamas kaip neproporcingas nuosavybės teisių apribojimas

Administracinė byla Nr. A-2458-525/2016

Ginčytu administraciniu aktu atsakovas pareiškė reikalavimą pareiškėjui grąžinti 977,86 Eur kaip nepagrįstai gautą pensiją su priedu.

Šią administracinę bylą išnagrinėjusi teisėjų kolegija nurodė, jog, siekiant racionalaus ir efektyvaus ribotų valstybės finansinių išteklių naudojimo, sprendimą nutraukti pareigūnų ir karių valstybinės pensijos mokėjimą priėmusiai institucijai ar kitam kompetentingam subjektui

apskritai nėra draudžiama siekti, jog nepagrįstai išmokėtos tokios pensijos sumos būtų sugrąžintos į valstybės biudžetą. Vertinimas, ar sprendimas nutraukti aptariamos valstybinės pensijos mokėjimą turi veikti retroaktyviai, t. y. paveikti ir tuos teisinius santykius, kurie susiklostė iki sprendimo nutraukti valstybinę pensiją priėmimo, atliekamas atsižvelgiant į konkrečioje situacijoje susiklosčiusias faktines aplinkybes. Išreikalavimas iš asmens jau išmo-

kėtų pareigūnų ir karių valstybinės pensijos su priedu sumų, kai nėra šių sumų įgijėjo nesąžiningumo, galėtų būti vertinamas kaip neproporcingas nuosavybės teisių apribojimas, asmens turtinių interesų pažeidimas. Nagrinėtu atveju teisėjų kolegija sprendė, kad pareiškėjui pareigūnų ir karių valstybinė pensija su priedu, išmokėta dėl viešojo administravimo subjektų nepakankamo rūpestingumo, atidumo bei nuoseklumo, negali būti iš jo išreikalauta.

Mokesčiai ir muitinės veikla

Bylų, susijusių su mokesčiais teisiniais santykiais, per 2016 metus išnagrinėta šiek tiek daugiau nei 2015-aisiais. Pastaraisiais metais išryškėjo tendencija – dauguma ginčų kyla dėl mokesčių administratoriaus sprendimų, susijusių su mokesčių mokėtojams apskaičiuotu ir nurodytu sumokėti gyventojų pajamų mokesčiu. Tokios tendencijos vystymasis įžvelgtinas ir 2016 metais. Be to, reikšmingą šiais metais nagrinėtų bylų dalį sudarė ir ginčai, kylantys iš su pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) susijusių teisinių santykių, klausimai dėl mokesčių administratoriaus veiksmų, susijusių su mokesčio permokos grąžinimu (iškaitymu), mokesčio apskaičiavimu pagal mokesčių administratoriaus įvertinimą, mokesčio mokėtojo turto areštu bei priverstiniu mokesčių nepriemokų išieškojimu. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, jog bylų, susijusių su mokesčiais ir muitinės veikla, specifika lemia tai, jog teismui nacionalinius mokesčių įstatymus dažnai tenka aiškinti, remiantis Europos Sąjungos teise ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika. Iškilus Europos Sąjungos teisės aiškinimo ir taikymo klausimams, nagrinėjant šios kategorijos bylas, 2016-aisiais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas net keturiose su mokesčiais susijusiose bylose kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.

Išaiškintos sąlygos, kada pripažįstama, jog turtas yra įgytas lengvatinė kaina apmokestinamo gyventojų pajamų mokesčiu tikslais

Administracinė byla Nr. A-763-602/2015

Byloje mokestinis ginčas kilo dėl vietos mokesčių administratoriaus sprendimo dėl patikrinimo akto tvirtinimo, kuriuo pareiškėjui buvo papildomai apskaičiuota gyventojų pajamų mokesčio, delspinigių ir gyventojų pajamų mokesčio bauda. Toks sprendimas buvo priimtas konstatavus, kad pareiškėjas įgijo nekilnojamojo turtą lengvatinė kaina, nes turto pirkimo-pardavimo sutartimis nustatyta kaina kelis ar net keliasdešimt kartų skyrėsi nuo vidutinės rinkos kainos.

Vertindama kilusį ginčą, teisėjų kolegija pažymėjo, jog Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas lengvatinę kainą apibrėžia kaip konkrečiam gyventojui dėl tam tikrų interesų ar sandorių įtakos nustatytą mažesnę negu tikroji rinkos kainą. Tam, kad ši kaina būtų pripažinta lengvatinė aptariamos nuostatos prasme, būtina konstatuoti, kad turto ir (ar) paslaugų davėjas konkrečiam gyventojui turto mažesne negu reali rinkos kaina atlygintiškai perdavė (pardavė) dėl tam tikrų interesų

ar sandorių įtakos. Ginčytame sprendime vietos mokesčių administratorius neįvardijo teisės aktuose minimų interesų ar sandorių, egzistavusių preliminarinių pirkimo-pardavimo sutarčių sudarymo metu, jų nenustatė ir teismas. Todėl teisėjų kolegija sprendė, kad pareiškėjas neįgijo ginčo nekilnojamojo turto lengvatinė kaina ir nebuvo pagrindo pripažinti jo įgyto ginčo nekilnojamojo turto kainų skirtumo pajamomis apmokestinimo gyventojų pajamų mokesčiu tikslais.

Mokesčių administratorius tik teisės aktų numatyta tvarka turi teisę reikalauti, kad paveldėtojas įvykdytų mirusio asmens mokestines prievolės

Administracinė byla Nr. eA-2741-575/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl to, ar Mokesčių administravimo įstatymo 92 straipsnis suteikia teisę mokesčių administratoriui perkelti mirusio fizinio asmens mokestinę prievolę šio asmens turto paveldėtojams, netaikant kreditorių ir mirusio skolininko turto paveldėtojų teisinius santykius reglamentuojančių Civilinio kodekso nuostatų.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog minėtoje Mokesčių administravimo įstatymo nuostatoje nustatyta, kad mirusio fizinio asmens mokestinę prievolę šio asmens turto paveldėtojams, netaikant kreditorių ir mirusio skolininko turto paveldėtojų Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Teisėjų kolegijos vertinimu, ši teisės norma negali būti plečiamai aiškinama kaip suteikianti teisę mokesčių administratoriui

mirusio fizinio asmens mokestines prievolės „perkelti“ šio asmens turto paveldėtojui nesiilankant Civilinio kodekso nustatytos tvarkos. Atsižvelgus į pateiktą teisinio reguliavimo aiškinimą buvo spręsta, kad mokesčių administratoriaus sprendimas pagrįstai buvo panaikintas pirmosios instancijos teismo, kaip priimtas nesilaikius teisės aktų reikalavimų.

Konkurencija

Laisva rinkos dalyvių konkurencija yra vertybė, užtikrinanti ūkinės veiklos laisvę, skatinanti ekonominę veiklą, sudaranti prielaidas vartotojų gerovės vystymuisi, siūlant prekių ir paslaugų pasirinkimą konkurencingesnėmis kainomis. Konkurencijos teisės srityje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas daugiausiai sprendžia ginčus, kilusius dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos priimtų nutarimų. Šios kategorijos bylų skaičius 2016 metais išliko panašus kaip ir 2015 metais. Šiais metais teismui teko spręsti ir itin didelės apimties bylas, kuriose kelti kompleksiniai, sudėtingi, anksčiau nenagrinėti klausimai, be kita ko, susiję su informacinių sistemų naudojimu vykdant antikonkurencinius veiksmus.

Įtarimo apie galimą pažeidimą nustatymas yra pakankamas pagrindas pradėti tyrimą dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo

Administracinė byla Nr. eA-496-662/2016

Byloje ginčas kilo dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo atsisakyta pradėti tyrimą dėl AB „ORLEN Lietuva“ veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams teisėtumo ir pagrįstumo.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad Konkurencijos taryba, tirdama pareiškėjo pareiškimą dėl

pažeidimo, iš esmės supainiojo dvi atskiras procedūras – atsisakymą pradėti tyrimą ir tyrimo dėl pažeidimo pradėjimą. Teisėjų kolegija nurodė, kad Konkurencijos taryba faktiškai atliko veiksmus, kurie turiniu atitiktų tyrimo veiksmus, o ne aiškinosi, ar reikalinga pradėti tyrimą pagal pareiškėjo skundą. Visuma pareiškėjo pateiktų įrodymų rodė, kad buvo pagrindas įtarti, jog piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pažeidimas gali būti daromas.

Būtent tokio įtarimo apie galimą pažeidimą nustatymas savaime yra pakankamas pagrindas tyrimui pradėti. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog sprendžiant dėl tyrimo pradėjimo turėtų būti atsižvelgiama ir į sąlygas galutiniams vartotojams, be kurių vertinimo neįmanoma nustatyti, ar įtarimas dėl pažeidimo yra pagrįstas, ar tokiu būdu nėra iškraipomos konkurencijos sąlygos.

Dalyvavimas suderintuose veiksmuose gali būti vykdomas informacinės sistemos administratoriui nustatant nuolaidos apribojimą

Administracinė byla Nr. A-97-858/2016

Administracinėje byloje ginčas kilo tarp pareiškėjų – informacinės sistemos E-TURAS išimtinių teisių turėtojų ir administratoriaus bei šia sistema besinaudojusiu kelionių agentūrų – ir atsakovo Konkurencijos tarybos dėl jos sprendimo skirti šioms kelionių agentūroms baudas už antikonkurencinius veiksmus. Atsakovas vertino, jog kelionių agentūros, naudodamosios informacinę sistemą, tarpusavyje atskleidė, kokio dydžio nuolaidą jos ketina

taikyti ateityje, taip nebyliu pritarimu išreikšdamos bendrą valią dėl elgesio atitinkamoje rinkoje. Tokį kelionių agentūrų elgesį atsakovas laikė suderintais veiksmais.

Teisėjų kolegija, atsižvelgusi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2016 m. sausio 21 d. prejudicinį sprendimą, priimtą šioje byloje, kur, be kita ko, buvo išaiškinta, jog svarbu nustatyti, ar kelionių agentūros neatsiribojo nuo suderintų

veiksmų, sprendė, ar kiekviena kelionių agentūra, kurios atžvilgiu priimtas ginčytas nutarimas, žinojo apie E-TURAS sistemoje taikytą nuolaidos apribojimą ir ar jam neprieštaravo. Teismas, nagrinėdamas bylą iš esmės, vertino, ar kelionių agentūros, žinojusios apie nuolaidos apribojimą, atsiribojo nuo suderintų veiksmų (pavyzdžiui, sistemingai taikydamos papildomas nuolaidas).

Energetika

Priimti teisės aktai energetikos sektoriuje įtvirtina sąlygas konkurencijai elektros ir dujų rinkose bei šilumos ūkio sektoriuje atsirasti bei plėtotis, skatina atsinaujinančių energetikos šaltinių naudojimą, sudaro prielaidas darniai ir tvariai energetikos sektoriaus plėtrai. Valstybė teisės aktais yra numačiusi institucijas, reguliuojančias energetikos srityje veikiančių ūkio subjektų veiklą ir atliekančias energetikos sektoriaus priežiūrą bei kontrolę, kurių sprendimų patikra priklauso ir administraciniam teismams. Šiame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išnagrinėto panašų skaičių ginčų, kilusių energetikos srityje, kaip ir 2015 metais. Teismui gan dažnai teko nagrinėti ginčus, susijusius su atsinaujinančiais saulės šviesos energijos ištekliais ir daugiausia tai buvo ginčai dėl žalos atlyginimo, pasikeitus šią sritį reglamentuojančiam teisiniui reguliavimui bei ginčai dėl su saulės jėgainių projektų plėtojimu susijusių išlaidų kompensavimo. Tačiau reikšmingiausią kilusių ginčų dalį sudarė ginčai, susiję su ūkinės veiklos energijos rinkoje reguliavimu.

Priimant administracinius sprendimus turi būti atsižvelgiama į teisėtus lūkesčius

Administracinė byla Nr. A-353-858/2016

Byloje nagrinėtas ginčas dėl atsakovo Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos sprendimų, kuriais buvo atsisakyta išduoti leidimus plėtoti atsinaujinančios elektros energijos gamybos pajėgumus, panaikinimo. Buvo sprendžiama, ar atsakovas privalėjo pratęsti pareiškėjui terminą papildyti prašymus dėl leidimo išdavimo.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į ginčo santykių reguliavimą bei šalių veiksmus iki ginčytų sprendimų priėmimo, konkrečią vertinamą faktinę situaciją, konstatavo, kad priimdamas skundžiamus sprendimus atsakovas nepagrįstai nepaisė iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio teisėtų lūkesčių apsaugos principo, taip pat gero viešojo administravimo principo. Atsakovas, prieš

priimdamas sprendimą atsisakyti išduoti leidimus, turėjo pareigą leisti ištaisyti prašymo trūkumus per ilgesnį laikotarpį, kurio trukmę lėmė susiklostęs faktinis ir teisinis kontekstas. Atsižvelgdama į nustatytas aplinkybes, teisėjų kolegija skundžiamus sprendimus pripažino neteisėtais.

Teisės aktai savaime nenumato elektros energijos rinkos apibrėžimo

Administracinė byla Nr. eA-596-858/2016

Apžvelgiamoje administracinėje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos sprendimo, kuriuo pareiškėjas buvo pripažintas didelę įtaką elektros energijos rinkoje turinčiu subjektu ir šiuo pagrindu jam skirti įpareigojimai. Pareiškėjas byloje siekė įrodyti, jog atsakovas netinkamai apibrėžė paslaugos (produkto) rinką.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Elektros įstatymas savaime neapibrėžia elektros energijos gamybos ir tiekimo rinkų visiško atskyrimo, nepateikia detalių jų apibrėžties, todėl Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija turi apibrėžti paslaugos (prekės) rinką, kaip tai nustato Konkurencijos įstatymas ir jį detalizuojantys teisės aktai. Ginčo atveju buvo matyti, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija išsamiai neanalizavo

konkrečios faktinės situacijos, siekdama apibrėžti tiriamą paslaugos (prekės) rinką. Teisėjų kolegija sprendė, jog atsakovas turėjo vertinti pagamintos elektros, atsižvelgus į elektros energijos savybes ir jos pakeičiamumą pirkėjo požiūriu, santykį su importuota elektra. Teisėjų kolegija sutiko su tuo, kad rinkos apibrėžimas yra neišsamus, todėl ginčytas nutarimas buvo pripažintas ydingu ir panaikinta ginčijamo nutarimo dalis.

Aplinkos apsauga

Aplinkosaugos santykių reguliavimo bendrasis tikslas – išsaugoti biologinę įvairovę, ekologines sistemas bei kraštovaizdį, užtikrinti sveiką ir švarią aplinką, racionalų gamtos išteklių naudojimą, taip gerinant visuomenės gyvenimo kokybę ir saugant aplinką ateities kartoms. Siekiant šio tikslo, ūkinė veikla, be kita ko, yra reguliuojama užtikrinant aplinkos apsaugą, gamtos išteklių išsaugojimą. Pažymėtina, jog 2016 metais išnagrinėta dvigubai daugiau bylų, susijusių su aplinkos apsauga, lyginant su praėjusiais metais, suformuoti šioje srityje reikšmingi išaiškinimai. Šios kategorijos bylose teismui dažnai teko spręsti sudėtingą dilemą, kam teikti prioritetą – aplinkos apsaugai ar asmens siekiui vystyti tam tikrą veiklą, įgyvendinti kitus savo interesus.

Atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo metu turi būti nagrinėjama apibrėžta planuojama ūkinė veikla

Administracinė byla Nr. A-420-442/2016

Administracinėje byloje ginčas kilo dėl viešojo administravimo subjektų sprendimų, kuriuose prieita išvada, kad dėl pramonės ir sandėliavimo objektų valdų plėtros ginčo žemės sklype poveikio aplinkai vertinimas nepivalomas.

Teisėjų kolegija, išanalizavusi Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatas, pažymėjo, kad atranka

dėl poveikio aplinkai vertinimo yra atliekama konkrečiai planuojamai veiklai. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 7 straipsnio 6 dalyje nustatyti kriterijai, į kuriuos turi būti atsižvelgiama sprendžiant, ar privaloma atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Taigi norint nustatyti, ar reikia atlikti poveikio aplinkai vertinimą, vien tik ūkinių veiklų, kurių neplanuojama vykdyti ginčo

sklype, nurodymas akivaizdžiai nėra pakankamas. Teisėjų kolegija sprendė, jog, atsižvelgiant į tai, kad ginčijamuose sprendimuose konkrečiai planuojama ūkinė veikla nenurodyta ir nevertinta, atranka dėl poveikio vertinimo aplinkai negali būti laikoma atlikta tinkamai, o ginčijami sprendimai negali būti pripažinti teisėtais ir pagrįstais.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams nepagrįstai numatyta teisė reikalauti, kad medžiotojai pasitikrintų neblaivumo ar apsvaigimo nuo psichotropinių medžiagų būseną

Administracinė byla Nr. I-10-822/2016

Apžvelgiamoje byloje buvo keliamas klausimas dėl aplinkos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 258 patvirtintų Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių 75 punkto, numatančio valstybinės kontrolės pareigūnų teisę reikalauti medžioklėje dalyvaujančius medžiotojus leisti tikrinti jų neblaivumą, atitikties aukštesnės galios teisės aktams, konstituciniams principams.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Aplinkos ministerija poįstatyminiame teisės akte sureguliuavo

Medžioklės taisyklių laikymosi kontrolės santykius, įtvirtindama aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų teisę reikalauti medžioklėje dalyvaujančius medžiotojus leisti tikrinti jų neblaivumą (girtumą) ar apsvaigimą bei numatė jų nesilaikymo pasekmes – tai, kad atsisakęs ar vengiantis tikrintis asmuo bus laikomas neblaiviu ar apsvaigusiu nuo psichotropinių medžiagų. Tačiau teisėjų kolegija sprendė, jog su asmens neblaivumu ar apsvaigimu susijusios atsakomybės taikymo pagrindai gali

būti įtvirtinti tik įstatyme, o asmenų neblaivumo kontrolė – įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuojančiuose poįstatyminiuose teisės aktuose. Teisėjų kolegija sprendė, kad Aplinkos ministerijai įtvirtinus teisinį reguliavimą, kurio nustatymo teisė aplinkos ministru nebuvo numatyta nei įstatymuose, nei kituose aktuose, buvo pažeistas teisinės valstybės principas.

Vartotojų teisės

Vartotojų teisių aukšto lygio apsaugos užtikrinimas – vienas Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos politikos prioritetų. Juo siekiama užtikrinti vartotojų sveikatą, saugą, fizinių asmenų bei valstybės ekonominius interesus. Viena iš Europos Sąjungos pagrindinių vidaus rinkos laisvių yra laisvas prekių ir paslaugų judėjimas, kuris neatsiejamas nuo vartotojų pasitikėjimo dėl perkamų prekių saugos, tinkamos kokybės. Europos Sąjungos ir Lietuvos teisė gina ir platesnio pobūdžio vartotojų interesus, *inter alia* saugo nuo klaidinančios ar lyginamosios reklamos. Nagrinėjant šios kategorijos bylas, 2016 metais teismui teko vertinti Konkurencijos tarybos, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos priimtus sprendimus dėl klaidinančios reklamos, nesąžiningos (klaidinančios) veiklos, taip šioje srityje prisidedant prie aukšto vartotojų teisių apsaugos lygio užtikrinimo.

Apibūdinant produktą kaip „nemokamą“ turi būti laikomasi teisės aktų reikalavimų

Administracinė byla Nr. A-292-552/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo pareiškėjui už galimai klaidinančios reklamos naudojimą, įvardijant produktą kaip „nemokamą“, skirta bauda.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 7 straipsnio 18 punkte įtvirtinta prezumpcija, jog komercinė veikla yra klaidinanti, jeigu ji pasireiškia produkto apibū-

dinimu „nemokamas“ ar panašiai, jeigu vartotojas turi mokėti, išskyrus neišvengiamas išlaidas, susidarancias dėl vartotojo reakcijos į komercinę veiklą, ir išlaidas dėl produkto paėmimo ar mokėjimo už jo pristatymą. Nagrinėtu atveju pareiškėjas reklamoje apibūdino produktą nemokamu, tačiau buvo nustatyta, kad pirkėjas turėjo apmokėti išlaidas, kurias sudarė pakuotės dėžutės kaina, vartotojui siunčiamos sąskaitos kaina, pro-

dukto pakavimo ir kitos išlaidos, kurios yra siejamos su pardavėjo veiklos organizavimu ir paprastai įeina į produkto kainą. Byloje nustatė, kad į pareiškėjo pasiūlyme nurodytas aktas apibrėžtas ribas, kada pasiūlymą galima laikyti nemokamu, buvo konstatuota, kad produkto pristatymas nemokamu atsakovo ir pirmosios instancijos teismo teisingai laikytas pažeidžiančiu teisės aktus.

Klaidinančia komercine veikla yra ar gali būti daroma žala vartotojo ekonominiams interesams

Administracinė byla Nr. A-1352-624/2016

Byloje ginčas kilo dėl Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimo, kuriame konstatuota, jog pareiškėjas pažeidė Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymą, kadangi vykdė nesąžiningą (klaidinančią) veiklą – komerciniame pasiūlyme dėl prekių įsigijimo nenurodė konkrečios pinigų sumos, kurią vartotojui reikės sumokėti per metus, kas pagrįstai galėjo paskatinti

vartotoją priimti sprendimą dėl sandorio sudarymo.

Bylą nagrinėjusi teisėjų kolegija nurodė, jog tam, kad klaidinantys veiksmai arba klaidinantis informacijos neatskleidimas galėtų būti laikomas klaidinančia komercine veikla nurodyto įstatymo prasme, visais atvejais turi būti nustatyta, kad ja yra ar gali būti daroma žala

vartotojo ekonominiams interesams. Kadangi atsakovas neįrodė, kad nutarime nurodoma pareiškėjo veikla vartotojas gali būti ar yra skatinamas priimti sprendimą dėl jo ekonominiams interesams prieštaraujančio sandorio, o numatyti terminai, per kuriuos atsakovas turėjo iširti ir priimti sprendimą dėl ginčo nutarime minimų atsakovo veiksmų, buvo pasibai- gę, ginčytas nutarimas buvo panaikintas.

Tabako ir alkoholio kontrolė

Alkoholiniai gėrimai ir tabako gaminiai – prekės, kurių vartojimas daro tiesioginę neigiamą įtaką tiek jas vartojančiam, tiek aplinkiniams asmenims. Siekdamas mažinti jų vartojimą, įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs įvairias priemones, taikomas šių žalingų žmogaus sveikatai medžiagų platinimui bei vartojimui mažinti. Šių priemonių laikymosi kontrolei užtikrinti yra sukurta institucijų sistema ir nustatyta atsakomybė už pažeidimus. Neretai šių priemonių taikymas suponuoja ginčus, kuriuos nagrinėjantiems administraciniais teismams tenka pareiga užtikrinti, kad įvairūs įstatymų leidėjo nustatyti apribojimai būtų įgyvendinami nepažeidžiant subjektų teisių, ūkinės veiklos laisvė nebūtų ribojama be pagrindo, o įstatymuose įtvirtintos poveikio priemonės už numatytų reikalavimų nesilaikymą būtų taikomos teisėtai bei pagrįstai ir būtų proporcingos padarytam pažeidimui. Šios kategorijos bylose gan dažnai ieškoma tinkamos pusiausvyros derinant skirtingus interesus. Žvelgiant į statistiką matyti, kad 2016 metais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas šios kategorijos bylose daugiausiai sprendė ginčus dėl teisės aktuose numatytų reikalavimų, susijusių su alkoholinių gėrimų reklama ir prekyba, nesilaikymo.

Visuomenės informavimas

Lyginant su praėjusiais metais, 2016-aisiais ginčų, susijusių su visuomenės informavimo teisiniais santykiais, padaugėjo. Šiais metais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas daugiausiai vertino Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos priimtų sprendimų teisėtumą bei pagrįstumą. Pastebėtina, jog šios kategorijos bylose gan dažnai konkuruoja dvi teisės – teisė į saviraišką laisvę ir teisė į asmens garbės ir orumo ar juridinio asmens dalykinės reputacijos gynimą – ir sprendžiama šių teisės saugomų ir gintinų vertybių sankirtos problema. Taigi teismui tenka nustatyti šių teisių teisingą pusiausvyrą ir įvertinti, ar institucijos tinkamai atliko joms teisės aktuose numatytas pareigas užtikrinant, kad skleidžiant informaciją būtų laikomasi teisės aktų numatytų reikalavimų.

Kvalifikuojant pažeidimą turi būti atsižvelgta į neteisėtų veiksmų pobūdį

Administracinė byla Nr. eA-1353-858/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento nutarimo, kuriuo pareiškėjui skirta bauda už tai, kad jam priklausančiame bare draudžiamu metu buvo prekiaujama alkoholiniais gėrimais.

Teisėjų kolegija, atsižvelgusi į Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 3 dalies 13 punktą, įtvirtinusių draudimą prekiauti alkoholiniais gėrimais nuo 22 valandos iki 8 valandos viešojo maitinimo vietose, turinčiose licencijas mažmeninei prekybai alkoholiniais gėrimais (ta-

čiau toks draudimas nebuvo taikomas prekybai alkoholiniais gėrimais, parduodamiems atidarytoje pakuotėje ir tik vartoti vietoje), į 9 dalį, numačiusią savivaldybių tarybos teisę riboti laiką, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, padarė išvadą, kad šie pažeidimai pasireiškia skirtingo pobūdžio veikla. Šio įstatymo 18 straipsnio 9 dalis numato diskrecijos teisę savivaldybių taryboms riboti laiką, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais ir tokiu laiku prekyba alkoholiniais gėrimais iš viso nėra galima. Tuo tarpu įvardyto įstatymo 18 straipsnio 3 dalies 13 punkto esmė yra numatyti im-

peratyvią pareigą prekiauti alkoholiniais gėrimais draudžiamu laiku tik vartoti vietoje, kai ūkio subjektas turi imtis priemonių užtikrinti, kad gėrimai būtų parduodami atidarytoje pakuotėje ir tik vartoti vietoje. Taigi šia norma nėra draudžiama visiškai prekiauti alkoholiniais gėrimais, bet turi būti laikomasi normoje numatytų ribojimų. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog pareiškėjas galbūt nesilaikė savivaldybės nustatyto laiko apribojimo prekybai alkoholiniais gėrimais, todėl jam buvo inkriminuotas būtent Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 9 dalies pažeidimas.

Alkoholinių gėrimų išdėstymas prie parduotuvės langų savaime nėra laikomas išorine alkoholio reklama

Administracinė byla Nr. eA-914-525/2016

Byloje ginčas kilo dėl ekonominės sankcijos, skirtos pripažinus, kad pareiškėjui priklausančioje parduotuvėje-degalinėje, ant lentynų išdėliojus įvairių alkoholinių gėrimų butelius, kurie buvo matomi pro langą iš lauko pusės, buvo pateikta išorinė alkoholinių gėrimų reklama.

Teisėjų kolegija, sistemiškai aiškindama Alkoholio kontrolės ir Reklamos įstatymų nuosta-

tas, sprendė, jog išorine alkoholio reklama pripažintina tokia informacija, kuri yra susijusi su įmonių komercine, ūkine bei finansine veikla, kuria skatinama įsigyti ir (ar) vartoti alkoholio produktus, bei yra skleidžiama specialiomis ir pritaikytomis pateikimo priemonėmis, esančiomis ne patalpose. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog alkoholinių gėrimų buteliai, matomi pro degalinės parduotuvės langą, buvo sustatyti parduotuvės viduje, atsukti priekinėmis etiketėmis į

parduotuvės vidų, alkoholinių gėrimų kainos iš lauko pusės nebuvo matomos. Toks pasirinktas alkoholinių gėrimų išdėstymo parduotuvėje būdas nesudaro pagrindo neabejotinai daryti išvadą, kad šia forma pareiškėjas pateikė informaciją, kuria siekiama daryti poveikį vartotojų pasirinkimams, t. y. skatinti juos įsigyti ar vartoti tam tikrus alkoholio produktus, todėl pareiškėjas nepagrįstai buvo pripažintas pažeidęs teisės aktų reikalavimus.

Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos ir Žurnalistų etikos inspektoriaus funkcijos skiriasi

Administracinė byla Nr. A-478-525/2016

Ginčas kilo dėl Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo. Byloje nustatyta, jog komisijos sprendime buvo remtasi Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimu, kuris buvo priimtas pagal trečiojo suinteresuotojo asmens šiai institucijai paduotą skundą dėl tų pačių publikacijos teiginių.

Bylą nagrinėjusi teisėjų kolegija pažymėjo, jog Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija ir Žurnalistų etikos inspektorius yra skirtingi subjektai viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų veiklos priežiūros, savitvarkos ir reguliavimo kontekste. Žurnalistų etikos inspektoriaus prižiūri, kaip įgyvendinamos Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos, o Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija nagrinėja profesinės etikos pažeidimus,

kuriuos padarė žurnalistai, viešosios informacijos rengėjai. Skiriasi minėtų subjektų kompetencija bei ją reglamentuojantys teisės aktai. Atsižvelgusi į šias aplinkybes, teisėjų kolegija sprendė, jog Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisija, gavusi skundą, turėjo pati atlikti išsamų skunde nurodytų aplinkybių tyrimą. Dėl šių priežasčių teisėjų kolegija skundžiamą sprendimo dalį panaikino.

Viešoji įstaiga turi teisę ginti dalykinę reputaciją

Administracinė byla Nr. A-633-858/2016

Apžvelgiamu atveju pareiškėja viešoji įstaiga Kauno klinikinė ligoninė kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimą. Pareiškėja teigė, kad per televiziją transliuotos programos metu buvo paskleista tikrovės neatitinkanti ir jos dalykinę reputaciją žeminanti informacija.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad kiekvienas juridinis asmuo turi teisę ginti savo dalykinę reputaciją. Tokią teisę numato Visuomenės in-

formavimo įstatymas, Civilinio kodekso 2.24 straipsnis. Vis dėlto skiriasi privačių ir viešųjų asmenų garbės ir orumo gynimo ir kritikos apimtį, atitinkamai skiriasi jų santykis, kada yra kalbama apie privačius juridinius asmenis, viešuosius juridinius asmenis arba, kai nepaisant teisinės formos, šie asmenys teikia visuomenei viešąsias paslaugas. Ne tik viešosios informacijos rengėjai (skleidėjai), bet ir bet kuris kitas asmuo turi konstitucinę teisę kritikuoti

tokią įstaigą ir (ar) jos veiklą, tačiau svarbu, ar neigiama nuomonė apie įstaigą formuojama be pagrindo. Visuma aplinkybių lemia, ar neigiamas įstaigos vertinimas peržengia saviraiškos laisvės ribas ir pažeidžia juridinio asmens dalykinę reputaciją. Nagrinėtu atveju teisėjų kolegija sprendė, jog pirmosios instancijos teismas neišsiaiškino visų faktinių aplinkybių, todėl byla buvo grąžinta pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Asmens duomenų teisinė apsauga

Teisė į asmens duomenų apsaugą tiesiogiai susijusi su asmens teise į privatų gyvenimą. Lietuvoje galiojančio Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo tikslas – ginti žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo teisę tvarkant asmens duomenis. Siekiant asmens duomenų apsaugos technologijų pasaulyje, 2016 m. balandžio 27 d. buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), kuriuo siekiama sustiprinti asmenų teises į privatumą internetinėje erdvėje. Šiais metais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas šios kategorijos bylose pateikė kelis reikšmingus išaiškinimus, numatančius gaires asmens duomenų rinkimui, tvarkymui.

© Shutterstock.com.

Skolininkas turi būti tinkamai informuotas apie jo asmens duomenų perleidimą tretiesiems asmenims

Administracinė byla Nr. eA-533-662/2016

GINČAS byloje kilo dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nurodymo sunaikinti perduotus asmens duomenis teisėtumo ir pagrįstumo, kai šalims perleidus reikalavimo teisę į įsiskolinimą už suteiktas paslaugas, kartu buvo perduoti ir fizinio asmens duomenys.

Teisėjų kolegija konstatavo, jog tam, kad pareiškėjas galėtų naudotis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nuostatomis dėl

asmens duomenų tvarkymo asmens mokumui įvertinti ir įsiskolinimui valdyti, pareiškėjas turi būti informuotas apie reikalavimo perleidimą, pateikiant atitinkamus įrodymus. Teisėjų kolegija nustatė, kad pareiškėjas apie reikalavimo perleidimo faktą labai abstrakčiai nurodė fiziniams asmeniui siųstuose primumuose. Todėl teisėjų kolegija sprendė, kad Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija padarė teisėtą ir pagrįstą išvadą, kad prieš per-

duodant fizinio asmens duomenis, pareiškėjas nepateikė šiam asmeniui priminimo apie įsipareigojimų nevykdymą, kaip to reikalaujama Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje, ir jis nebuvo tinkamai informuotas apie reikalavimo teisės perleidimą, todėl jo asmens duomenis pareiškėjas mokumo vertinimo ir įsiskolinimo valdymo tikslu perdavė neteisėtai.

Sprendžiant apie kredito gavėjo mokumą gali būti vertinama socialiniuose tinkluose esanti informacija, tačiau turi būti laikomasi teisės aktų reikalavimų

Administracinė byla Nr. A-408-858/2016

Byloje ginčas kilo tarp pareiškėjo, administruojančio informacinę sistemą apie asmenų kreditingumą, ir Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos. Pareiškėjas siekė suinteresuoto asmens sutikimu gauti ir tvarkyti jo duomenis, skelbiamus socialiniame tinkle „Facebook“, kad įvertintų šio asmens mokumą. Tačiau pareiškėjo pateiktą pranešimą apie tokios informacijos tvarkymą įvertinusi Valstybinės duomenų apsaugos inspekcija atsisakė

pareiškėją pagal jo pateiktą informaciją įrašyti į Asmens duomenų valdytojų valstybės registro duomenų bazę, be kita ko, nurodydama, kad socialiniame tinkle „Facebook“ skelbiamų duomenų negalima rinkti ir tvarkyti, norint įvertinti asmens mokumą.

Teisėjų kolegija nurodė, jog vien tai, kad Vartojimo kredito gavėjų mokumo ir atsakingojo skolinimo nuostatuose eksplacitiškai nėra nu-

rodyta, jog vertinant kredito gavėjo mokumą, vertintina ir socialiniuose tinkluose esanti informacija, nesudaro pagrindo teigti, jog tokie duomenys apie kredito gavėjo mokumą negali būti vertinami. Tačiau teisėjų kolegija sprendė, jog atsakovas pagrįstai nustatė, kad pareiškėjo pateikiamas sutikimo tekstas nėra tinkamas, ir atsisakė pareiškėjo pateiktą informaciją įrašyti į Asmens duomenų valdytojų valstybės registro duomenų bazę.

Statyba ir teritorijų planavimas

GINČŲ, susijusių su teritorijų planavimu, 2016 metais skaičius iš esmės buvo panašus kaip ir 2015 metais. Pastebima tendencija, kad administraciniams teismams vis dažniau tenka taikyti nuo 2014 metų įsigaliojusias Teritorijų planavimo įstatymo ir jį lydinių teisės aktų nuostatas. Šios nuostatos dar tik pradėtos taikyti administracinių teismų praktikoje, todėl Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tenka svarbus ir atsakingas vaidmuo formuojant vienodą administracinių teismų praktiką šioje srityje.

2016 metais ir toliau pastebimas bylų, kuriose buvo nagrinėjami iš statybos teisinių santykių kylantys ginčai, skaičiaus mažėjimas. Tokia tendencija iš esmės yra nulemta dar 2010 metais ir vėlesniais laikotarpiais atliktų Statybos įstatymo ir jį lydinių teisės aktų pakeitimų, *inter alia* susijusių ir su įgaliojimų paskirstymu tarp administracinių ir bendrosios kompetencijos teismų.

Uždrausti pradėtus žemės sklypo planavimo darbus galima tik laikantis teisės aktų reikalavimų

Administracinė byla Nr. eA-2463-624/2016

APŽVELGIAMOJOJE byloje ginčas kilo dėl Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Klaipėdos teritorinio padalinio sprendimo, kuriuo buvo atsisakyta derinti ginčo žemės sklypo planą, prilyginamą detaliojo planavimo dokumentui. Įvardytu sprendimu buvo nuspręsta uždrausti pradėtus pareiškėjų žemės sklypo planavimo darbus iki 6 mėnesių, kol bus priimtas sprendimas dėl nekilnojamosios kultūros vertybės Šventosios senovės gyvenvietės apsaugos reikalavimų patikslinimo.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad institucija, priėmusi sprendimą inicijuoti kultūros paveldo objekto skelbimą saugomu arba jau saugomo objekto naujai aptiktos vertingosios savybės nustatymą bei apsaugos reikalavimų pakeitimą, gali iki 6 mėnesių apriboti ar uždrausti darbus, kurie pačiame objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje galėtų pažeisti vertingąsias savybes. Nors nagrinėtu atveju ir buvo inici-

juotas saugomo objekto – Šventosios senovės gyvenvietės teritorijos – apsaugos reikalavimų papildymas, byloje nebuvo duomenų, kad tai padaryta dėl saugomo objekto naujai aptiktų vertingųjų savybių. Tai lėmė, kad nebuvo numatyto pagrindo apriboti ar uždrausti darbus. Konstatavusi šias aplinkybes, teisėjų kolegija pripažino, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai panaikino ginčytą sprendimą.

Nurodymo statytojui pateikti statybos vykdymo dokumentus teisėtumas gali būti vertinamas teismo

Administracinė byla Nr. A-326-822/2016

GINČAS byloje kilo dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos teritorinio skyriaus privalomojo nurodymo, kuriuo statytojui buvo nurodyta pateikti įvairių statybos vykdymo dokumentų ginčo žemės sklype kopijas bei paaiškinimus apie vykdytas statybas. Toks nurodymas buvo duotas gavus anoniminę informaciją dėl galbūt neteisėtų statybų valstybinėje žemėje.

Įvertinusi ginčo teisiniams santykiams aktualias nuostatas, teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad atsakovas turėjo teisinį pagrindą surašyti pareiškėjo ginčytą privalomąjį nurodymą, ir tai padarė laikydamasis teisės aktų reikalavimų. Teisėjų kolegija taip pat atmetė pareiškėjo argumentą, kad teismas šioje byloje turėjo aiškintis,

kas būtent pateikė informaciją apie galimai neteisėtą statybą valstybinę statybos priežiūrą vykdančiai institucijai. Teisėjų kolegijos vertinimu, šie duomenys nebuvo susiję su privalomojo nurodymo teisėtumu ir pagrįstumu.

Žemės teisiniai santykiai

Bylų, kuriose nagrinėjami ginčai dėl žemės teisinių santykių, skaičius kasmet didėja. Tą iš dalies nulėmė ir teritorijų planavimą reglamentuojančių teisės aktų pasikeitimas, pagal kurį formuojant žemės sklypus ar (ir) nustatant žemės sklypų tvarkymo ir naudojimo režimą nebereikia rengti teritorijų planavimo dokumentų. Žemės teisiniai santykiai pasižymi kompleksiskumu, plačiu reguliavimu. Viešojo administravimo subjektų veikla šioje srityje daro tiesioginę įtaką žemės sklypų, miškų ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ar naudotojų teisėms ir teisėtiems interesams. Platus santykių spektras suponuoja būtinybę derinti viešus ir privačius interesus, todėl administraciniams teismams tenka svarbi pareiga užtikrinti tinkamą teisės normų aiškinimą bei taikymą ir suinteresuotų asmenų, visuomenės ir valstybės teisių bei pareigų pusiausvyrą.

Žemės sklypo savininkas turi teisę ginčyti sprendimą paimti visuomenės poreikiams tik dalį žemės sklypo

Administracinė byla Nr. eA-2360-438/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus įsakymo, kurio pagrindas ir teisėtumas buvo kvestionuojamas tiek, kiek juo buvo nuspręsta visuomenės poreikiams nepaimti visų pareiškėjams priklausančių ir Kauno laisvosios ekonominės zonos viduryje liekančių žemės sklypų (buvo nutarta skaidyti ir paimti tik dalis sklypų). Pirmosios instancijos teismas šią bylos dalį nutraukė, nurodęs, kad joks individualus administracinis aktas nebuvo priimtas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktorius, išnagrinėjęs jam pagal teisės aktus privalomus pateikti duomenis, priima sprendimą visuomenės poreikiams paimti visą arba dalį žemės sklypo (sklypų). Viešojo administravimo subjektas, padaręs išvadą, jog visuomenės poreikiams paimti yra reikalinga tik dalis žemės sklypo, ir šią išvadą pagrindęs, iš esmės nusprendžia ir dėl tokio sklypo likusios dalies paėmimo netikslingumo. Todėl pareiškėjai,

nesutikdami su atsakovo padaryta išvada, jog visuomenės poreikiams turėtų būti paimamos tik žemės sklypų dalys, o ne visi žemės sklypai, turi įstatymuose įtvirtintą teisę teikti teismui skundą ir reikalauti patikrinti tokio administracinio akto teisėtumą ir pagrįstumą. Atitinkamai, teisėjų kolegija pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir bylą gražino nagrinėti iš naujo.

Pradėjus rengti teritorijos detalų planą, tos teritorijos planavimui nėra galimybės rengti žemės valdų projektus

Administracinė byla Nr. eA-735-858/2016

Byloje ginčas kilo dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sprendimo, kuriuo buvo atsisakyta tenkinti pareiškėjo prašymą organizuoti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto rengimą, nes buvo pradėtas rengti teritorijos, į kurią patenka ir ginčo žemės sklypas, detalusis planas.

Šiuo atveju teisėjų kolegija pažymėjo, kad žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektas sietinas su vieno ar kelių sklypų formavi-

mu ar pertvarkymu, kaip tai numatyta Žemės įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje, juo, netaikant detaliojo planavimo procedūros, negali būti sprendžiami klausimai, patenkantys į Teritorijų planavimo įstatymo nuostatų taikymo sferą. Šiuo aspektu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad iš pareiškėjo atsakovui teikto prašymo organizuoti žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projekto rengimą buvo matyti pareiškėjo siekis ne tik pertvarkyti žemės valdą, bet ir atlikti veiksmus, kurie yra teritorijos

planavimo procedūrų dalis. Teisėjų kolegija taip pat pastebėjo, kad iš ginčyto sprendimo matyti, jog juo atsakovas ne apskritai atsisakė spręsti pareiškėjo keliamus klausimus, o tik nurodė, kad juos spręsti detaliojo planavimo procedūros pagrindu. Šiomis aplinkybėmis teisėjų kolegija darė išvadą, kad atsakovas pagrįstai atsisakė tenkinti pareiškėjo prašymą organizuoti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projekto rengimą.

Žalos atlyginimas

Žalos atlyginimas yra pažeistų teisių gynimo būdas. Administraciniai teismai nagrinėja tik ginčus dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo, kaip tai numato Civilinio kodekso 6.271 straipsnis. 2016 metais šios kategorijos bylų išnagrinėta beveik penktadaliu daugiau nei 2015 metais. Didelė dalis kilusių ginčų buvo susiję su patirta neturtine žala dėl netinkamų kalnimo sąlygų. Džiugu yra tai, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pripažinęs, kad Lietuvos teismai, nagrinėdami skundus dėl žalos atlyginimo dėl prastų kalnimo sąlygų, iš esmės efektyviai užtikrina kalninių asmenų teises į teisminę gynybą. Teismui taip pat gan dažnai teko pasisakyti dėl žalos, patirtos vietos savivaldos institucijoms netinkamai vykdant joms priskirtas funkcijas.

Neturtinės žalos atlyginimas gali būti priteistas nepagrįstai negavus socialinės pašalpos

Administracinė byla Nr. A-997-520/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos sprendimo, kuriuo atsisakyta pareiškėjui skirti socialinę pašalpą, taip pat pareiškėjo prašymo atlyginti dėl to kilusią žalą. Ginčytas administracinis sprendimas buvo pagrįstas vien tuo, kad pareiškėjas nenurodė banko atsiskaitomosios sąskaitos, į kurią būtų pervedama socialinė pašalpa, rekvizitų.

Nagrinėjant bylą nustatyta, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2015 m. ba-

landžio 2 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. eA-1154-502/2015 pripažino, kad Vilniaus miesto savivaldybės tarybos priimtas reguliavimas tiek, kiek juo teisiškai nesureguliuotas paskirtų socialinių pašalpų, kompensacijų sumų išmokėjimas ir kitokiais būdais nei pervedant į banko sąskaitą, prieštarauja proporcingumo principui. Šiame kontekste teisėjų kolegija pabrėžė, jog pareiškėjo negauta socialinė pašalpa negalėjo būti vertinama, kaip patirta turtinė žala, kurią atsakovas privalo atlyginti pareiškėjui, nes panaikinus sprendimą, atsakovas

įpareigotas iš naujo išnagrinėti pareiškėjo prašymą dėl socialinės pašalpos skyrimo ir priimti sprendimą. Byloje nenustatytos aplinkybės, kad pareiškėjui pagal šį prašymą nebepateiktų socialinė pašalpa ir ji nebus skirta, be to, pareiškėjas neteikė įrodymų apie patirtą turtinę žalą dėl jo laiku negautų išmokų. Tačiau teisėjų kolegija sutiko, kad dėl neteisėto sprendimo pareiškėjas patyrė dvasinius išgyvenimus ir neturtinės žalos atlyginimas pirmosios instancijos teismo jam priteistas pagrįstai.

Savivaldybės administracija privalo pranešti apie naudojamo statinio nugriovimą

Administracinė byla Nr. A-816-146/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl turtinės ir neturtinės žalos, kurią pareiškėja kildino iš atsakovo Vilniaus miesto savivaldybės administracijos neteisėtų veiksmų, lėmusių nugriovimą sandėliuko, kuriame pareiškėja laikė kurą savo buto apšildymui, atlyginimo. Pareiškėja nurodė, kad nugriovus sandėliuką ji neteko jame buvusio kieto kuro.

Teisėjų kolegija, vertindama kilusį ginčą, pa-

žymėjo, jog atsakovas sandėliuko nugriovimą inicijavo pagal kompetenciją ir nepažeisdamas Statybos įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų, tačiau pareiškėja nebuvo informuota apie valinį aktą nugriauti avarinį statinį, nebuvo nustatytas terminas pasiimti jame buvusią nuosavybę, ir tokiu būdu atsakovas pažeidė pareiškėjos teisę žinoti apie numatomus atlikti sandėliuko griovimo darbus ir pasirūpinti

nuosavybės perkėlimu į kitas patalpas. Tokiu būdu atsakovas pažeidė teisinės valstybės ir teisės viršenybės, Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintus veiklos skaidrumo, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo principus, taip pat gero administravimo principus. Dėl šių neteisėtų veiksmų, konstatavus kitas civilinės atsakomybės sąlygas, pareiškėjai buvo priteista turtinė ir neturtinė žala.

Valstybės tarnyba

Valstybės tarnybos teisinių santykių srityje 2016 metais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas išnagrinėjo itin didelį skaičių bylų, susijusių su neteisėtai sumažinto darbo užmokesčio valstybės tarnautojams ir pareigūnams priteisimu. Teismas šiais metais pateikė svarbių išaiškinimų, pavyzdžiui, dėl proporcingumo aspekto, nustatant konkretų sveikatos būklės reikalavimą asmenims, siekiantiems būti priimtiems į vidaus tarnybą, dėl valstybės pareigūnų pensijos mokėjimo nutraukimo teisėtumo ir teisėtų tokių pareigūno lūkesčių apsaugos, drausminės atsakomybės turto vertintojams taikymo pagrindų.

Savivaldybių teisės ir pareigos

Konstitucijoje numatyta savivaldos teisė yra įgyvendinama, be kita ko, per savivaldos institucijas bei jų vykdomą veiklą. Šių institucijų priimtų sprendimų patikra yra priskirta ir administraciniais teismams. 2016 metais išryškėjo ginčų, susijusių su vietos savivalda, nedidelė mažėjimo tendencija. Savivaldybės, įgyvendindamos savo teises ir pareigas, veikia įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse: teismas nagrinėjo bylas dėl vietinių rinkliavų už atliekų tvarkymą, prekybos alkoholiniais gėrimais laiko ribojimo, ginčus pagal Vyriausybės atstovų pareiškimus vykdant savivaldybių administracinės priežiūros funkcijas. 2016 metais Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas taip pat nagrinėjo ir pirmuosius prašymus pateikti išvadas, ar savivaldybės tarybos narys, savivaldybės tarybos narys – meras, kuriems pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, sulaužė priesaiką ir (ar) nevykdė jiems įstatymuose nustatytų įgaliojimų.

Numatyti specialieji reikalavimai, susiję su pareigūno sveikatos būkle, turi būti proporcingi

Administracinė byla Nr. I-3-502/2016

Byloje buvo tiriama teisinių reguliavimų, ar pagrįstai asmens sveikatos būklės tinkamumas vidaus tarnybai po endoprotezavimo operacijos nėra vertinamas individualiai, priklausomai nuo konkrečių vidaus tarnybos funkcijų.

Vertindama kvestionuotą teisinį reguliavimą teisėjų kolegija pažymėjo, kad pagal Konstituciją specialieji reikalavimai, susiję su pareigūno sveikatos būkle, nelaikomi savaime prieštaraujančiais žmogaus teisei laisvai pasirinkti darbą, apimančiai ir asmens konstitu-

cinę teisę lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą (*inter alia* vidaus tarnybą) bei išlaikyti užimamas arba kitas pareigas joje. Tačiau Konstitucija suponuoja ir tai, kad įgaliojimas teisėkūros subjektas, nustatydamas konkrečius specialiuosius reikalavimus, susijusius su asmens sveikata, privalo paisyti reikalavimo, kad tokios asmens konstitucinių teisių įgyvendinimo ribas apibrėžiančios sąlygos būtų konstituciškai pagrįstos. Apžvelgiamu atveju teisėjų kolegija sprendė, jog ginčytas reikalavimas nebūti operuotam sąnario endoprotezavimo

operacija nustatytas, siekiant visuotinai svarbių ir teisėtų tikslų – užtikrinti vidaus tarnybų efektyvumą ir sklandžią veiklą. Tačiau nustatytas ribojimas nėra siejamas su asmens galimybe eiti pareigas vidaus tarnybos sistemoje, taip pat nėra atsižvelgiama į tai, ar tikrai šios sąlygos neatitikimas yra objektyvi kliūtis atlikti konkrečiai vidaus tarnybos pareigybei priskirtas funkcijas. Atsižvelgusi į tai, teisėjų kolegija vertino, jog toks teisinis reguliavimas yra neproporcingas ir prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Atleidimą iš vidaus tarnybos būtina pagrįsti Vidaus tarnybos statuto nuostatomis

Administracinė byla Nr. A-3426-492/2016

Apžvelgiamoje administracinėje byloje buvo vertinama situacija, kai, priėmus pareiškėją į vyriausiojo patrulio pareigas, paaiškėjo, kad jis priimtas į tarnybą pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, nes nebuvo nustatytas faktas, kad jis yra dirbęs vidaus tarnybos sistemoje, todėl jo priėmimas į tarnybą vyko nesivadovaujant šiai situacijai spręsti taikytinomis teisės normomis, susijusiomis su buvusių pareigūnų grąžinimu į vidaus tarnybą. Paaikškęs šioms aplinkybėms, pareiškėjas iš vidaus tarnybos buvo atleistas remiantis Policijos įstatymo nuostata, suteikian-

čia generaliniam komisariui teisę atšaukti pavaldžių policijos pareigūnų priimtus neteisėtus sprendimus.

Teisėjų kolegijos vertinimu, ši Policijos veiklos įstatymo norma savaime neapima sprendimų dėl atšaukiamais įsakymais sukeltų teisinių pasekmių priėmimo. Tokiu atveju privalo būti išspręstas klausimas dėl jau susiklosčiusių tarnybos santykių pasibaigimo teisės aktuose numatytais pagrindais ir būdais. Sprendžiant dėl kilusių teisinių pasekmių – priimto į vidaus tarny-

nybą pareigūno atleidimo – turi būti vadovaujama specialiosiomis ginčo teisinius santykius reglamentuojančiomis teisės normomis, t. y. Vidaus tarnybos statuto 53 straipsnio 1 dalyje nurodytais pagrindais, kurie negali būti aiškinami plečiamai. Nagrinėtu atveju atsakovas nesivadovavo Vidaus tarnybos statuto nuostatomis ir pareiškėjo atleidimo nepagrindė nei vienu iš šiame teisės akte nustatytų atleidimo pagrindų, todėl jo priimti sprendimai dėl pareiškėjo atleidimo iš tarnybos negalėjo būti laikomi pagrįstais ir teisėtais.

Teismas pirmą kartą pateikė išvadą dėl mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų nevykdymo

Administracinė byla Nr. el-17-438/2016

2015 metais Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui buvo priskirta nagrinėti savivaldybių tarybų prašymus teikti išvadą dėl savivaldybės tarybos nario, savivaldybės tarybos nario – mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų nevykdymo. Tokia išvada pirmą kartą buvo pateikta vertinant pateiktą prašymą, ar Raseinių rajono savivaldybės tarybos narys – meras – nevykdė jam įstatymuose nustatytų mero įgaliojimų atstovauti savivaldybei (savivaldybės tarybai) teisme, ginti (atstovauti) atstovaujamojo interesus ir šiais veiksmais sulaužė priesaiką, nutarė,

kad mero priesaikos nesulaužė ir teisės aktų nepažeidė.

Teisėjų kolegija, įvertinusi pateiktą prašymą, akcentavo, jog Vietos savivaldos įstatyme numatyto mero priesaikos sulaužymo ir įstatymuose nustatytų įgaliojimų nevykdymo gali būti pripažįstami ne bet kokie, o šiurkštūs nusižengimai iš mero priesaikos ir įstatymų kylantiems elgesio standartams. Teisėjų kolegija pabrėžė, jog pagal Vietos savivaldos įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 2 punktą, įgaliojimai atstovauti savivaldybei arba

pavesti tai atlikti kitiems asmenims, yra suteikti savivaldybės merui. Mero teisė atstovauti savivaldybei teisme gali būti ribojama tik įstatymų nustatytais atvejais. Šie mero įgaliojimai atstovauti savivaldybei, be kita ko, apima ir teisę atstovauti administraciniuose teismuose. Įvardytas reguliavimas lėmė, jog viešojo administravimo subjektas turi teisę laikytis pozicijos, kad skundžiamas administracinis aktas yra neteisėtas ir prašyti teismo jį panaikinti, todėl meras, nesilaikydamas nustatytų interesų atstovavimo ribų, nepažeidė jam suteiktų įgaliojimų.

Savivaldybės taryba turi kompetenciją nustatyti sklypų pripažinimo nenaudojamais apmokestinimo žemės mokesčių tikslais tvarką

Administracinė byla Nr. eA-1391-756/2016

Administracinėje byloje buvo vertinama, ar Vilniaus miesto savivaldybės taryba, norminiu administraciniu aktu nustatydamas žemės mokesčio tarifą dydį lemiančio Žemės mokesčio įstatymo 6 straipsnio 3 dalies 3 punkte numatyto žemės sklypo naudojimo ar nenaudojimo kriterijaus, pagal kurį diferencijuojamas žemės mokesčio tarifas, bendruosius požymius, neviršijo kompetencijos ribų.

Teisėjų kolegija konstatavo, jog Žemės mokesčio įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje aiškiai įtvirtinta savivaldybės tarybos teisė nustatyti diferencijuotą tarifą dydį gali būti suprantama kaip teisėtas pavidimas, neperžengiant teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų, nustatyti tarifą dydį lemiančių kriterijų bendruosius požymius, kuriais vadovaujama sprendžiant dėl žemės sklypų priskyrimo nenaudojamiems ir jų apmokestinimo atitinkamu žemės mo-

kesčio tarifu, patvirtinama ir Tarybos siekiu užtikrinti Mokesčių administravimo įstatymo 6–9 straipsniuose įtvirtintus mokesčių mokėtojų lygybę, teisingumo ir visuotinio privalomumo, apmokestinimo aiškumo principus. Atitinkamai buvo pripažinta, kad ginčijamas reguliavimas neprieštaruja savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo ir įstatymo viršenybės principams.

Užsieniečių bylos

Lietuvos prieglobsčio sistema yra inkorporuota į Europos Sąjungos prieglobsčio sistemą. Ši sistema įpareigoja Europos Sąjungos valstybes nares laikytis numatytų bendrų principų. Prie tokių numatytų principų užtikrinimo prisideda ir administraciniai teismai, nagrinėdami bylas dėl prieglobsčio suteikimo. Administraciniai teismai, nagrinėdami šios kategorijos bylas, taip pat sprendžia klausimus dėl užsieniečių gyvenimo bei darbo Lietuvos Respublikoje, o prirėkus – ir dėl jų sulaikymo, išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos ar atvykimo į šalį apribojimų. Lyginant su 2015 metais, šių bylų kiekis Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme išliko iš esmės panašus – liko tendencija, jog nemaža ginčų dalis yra kilusi dėl skundų atsakius išduoti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, papildomos apsaugos suteikimo. Šiais metais teismas taip pat nagrinėjo ginčus, susijusius Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimu.

Nagrinėjant prašymą dėl prieglobsčio suteikimo turi būti įvertinamas prašomos apsaugos pobūdis

Administracinė byla Nr. A-3183-624/2016

Apžvelgiamoje byloje ginčas kilo dėl atsakovo Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sprendimo dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje nesuteikimo dalies, kuria pareiškėjui nesuteikta papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje, teisėtumo ir pagrįstumo.

Vertindama kilusį ginčą teisėjų kolegija pabrėžė, jog pareiškėjas, teikdamas prašymą dėl

prieglobsčio suteikimo, neakcentavo, kad siekia tik papildomos apsaugos suteikimo, t. y. nesiekia pabėgėlio statuso, todėl atsakovas pagrįstai atliko tyrimą ir priėmė sprendimą, kuriuo nustatyta, ar prieglobsčio prašytojui turi būti suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga, ir ar nėra priežasčių, dėl kurių pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga nesuteikiami. Taigi šiuo atveju nebuvo pagrindo

teigti, jog atsakovas *ultra vires* sprendė dėl galimybės pareiškėjui suteikti pabėgėlio statusą. Tačiau teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimo dalimi panaikinti atsakovo sprendimą dėl papildomos apsaugos nesuteikimo, kaip priimtą neišnagrinėjus visų faktinių aplinkybių, ir perduoti šią jo prašymo dalį nagrinėti iš naujo.

Asmens pasitraukimas iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. nėra siejamas išimtinai su okupaciniu režimu

Administracinė byla Nr. eA-3830-858/2016

Byloje ginčas kilo dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos įsakymo, kuriuo nuspręsta netenkinti pareiškėjų prašymų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo, teisėtumo ir pagrįstumo, kai pateikti prašymai buvo siejami su pareiškėjos ir jos tėvų pasitraukimu iš Lietuvos dėl religinio žydų kilmės asmenų persekiojimo.

Pasisakydama dėl apie asmenų, pasitraukusių iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijusių

kitos valstybės pilietybę, arba šių asmenų palikuonių sampratos, teisėjų kolegija pažymėjo, kad sąvoką „pasitraukimas“, kurią anksčiau savo praktikoje yra išaiškinęs Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, reikia suprasti ir aiškinti ne bendrąja prasme, o kaip specialiąją reikšmę turintį teisinį terminą. Teismas yra nurodęs, kad „pasitraukimas“ reiškia asmens išvykimą iš Lietuvos dėl tam tikros kilusios grėsmės, tačiau nėra

suformulavęs vienareikšmiškos taisyklės, kad tokia grėsmė yra siejama išimtinai tik su okupaciniu režimu. Teisėjų kolegija sprendė, kad apžvelgiamu atveju atsakovas neviseškai įvertino pareiškėjų pateiktus argumentus, todėl atsakovo įsakymus panaikino ir įpareigojo atsakovą pareiškėjų prašymus išnagrinėti iš naujo.

Valstybės garantuojama teisinė pagalba

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą asmenims, kad šie galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus, nustato Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas. Vis dėlto teisė gauti antrinę teisinę pagalbą nėra absoliuti, prigimtinė ir neribojama. Ją suteikia pati valstybė tokia apimtimi, kokia ji yra pajėgi šią teisę garantuoti. Teikiamos pagalbos paskirtis – suteikti kokybišką, efektyvią ir ekonomiškai pagrįstą teisinę pagalbą, ginant teisėtus interesus tų asmenų, kuriems tokia pagalba yra būtina. Vertinant statistinius duomenis šioje srityje, 2016 metais ir toliau matoma ginčų, kilusių valstybės garantuojamos teisinės pagalbos srityje, skaičiaus mažėjimo tendencija – per pastaruosius kelerius metus jų sumažėjo dvigubai. Tačiau teismas šiais metais pateikė reikšmingus išaiškinimus dėl atsisakymo teikti teisinę pagalbą pagrindų vertinimo.

Atsisakymas teikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą gali būti grindžiamas tuo, kad pareiškėjas neapmokėjo antrinės teisinės pagalbos išlaidų kitoje byloje

Administracinė byla Nr. A-2478-442/2016

Byloje ginčas kilo dėl Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos atsisakymo suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, motyvuojant tuo, kad pareiškėjas iki nurodyto termino neapmokėjo nustatytų antrinės teisinės pagalbos išlaidų kitoje byloje, kurioje jos jam buvo suteiktos.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 11 punkte numatytas antrinės teisinės pagalbos teikimo apribojimo pagrindas (antrinės teisinės pagalbos neteikimas, jeigu pareiškėjui buvo suteikta antrinė teisinė pagalba

kitoje byloje, tačiau jis iki nurodyto termino neapmokėjo nustatytų antrinės teisinės pagalbos išlaidų arba jų dalies) gali būti taikomas esant dviem sąlygoms: pirma, pareiškėjui buvo suteikta antrinė teisinė pagalba kitoje byloje ir, antra, iki nurodyto termino jis neapmokėjo nustatytų antrinės teisinės pagalbos išlaidų arba jų dalies. Ši nuostata gali būti taikoma nepriklausomai nuo to, kokių pagrindų remiantis asmeniui kitoje byloje buvo nustatytos apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidos arba jų dalis, kurių asmuo neapmokėjo. Vis dėlto teisėjų kolegija pabrėžė, jog Europos Žmogaus Teisių Teismas yra nuro-

dęs, kad klausimas, ar teisinės pagalbos teikimas yra būtinas teisingam bylos nagrinėjimui, turi būti sprendžiamas, atsižvelgiant į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, ir priklauso, be kita ko, nuo to, kokią reikšmę pareiškėjui turi byla, nuo taikytinos teisės ir procedūrų sudėtingumo, nuo pareiškėjo sugebėjimo veiksmingai sau atstovauti ir nuo to, ar įstatyme nustatytas reikalavimas konkrečioje byloje būti atstovaujama advokato. Įvertinusi bylos aplinkybes, teisėjų kolegija konstatavo, kad atsisakymas suteikti pareiškėjui antrinę teisinę pagalbą nebuvo neproporcingas pareiškėjo teisių ribojimas.

Asmeniui turi būti įteiktas pranešimas apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidas, siekiant jas prisiteisti

Administracinė byla Nr. eA-3361-520/2016

Administracinėje byloje pareiškėjas Lietuvos valstybė, atstovaujama Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (teisių perėmėjas – Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba), kreipėsi į teismą, prašydamas iš atsakovės į valstybės biudžetą priteisti antrinės teisinės pagalbos išlaidas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, jog Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme reglamen-

tuojant 50 arba 75 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų, susijusių su gynyba ir atstovavimu byloje, išieškojimo tvarką iš pareiškėjų (asmenų, kuriems buvo teikiama antrinė teisinė pagalba) išskiriami šie esminiai reikalavimai: 1) tarnybos rašytinis pranešimas (nurodymas) apmokėti 50 arba 75 procentus antrinės teisinės pagalbos išlaidų, susijusių su gynyba ir atstovavimu byloje; 2) tarnybos pranešime nurodytų išlaidų apmokėjimas per tarnybos nu-

rodytą terminą, bet ne vėliau kaip per mėnesį nuo pranešimo gavimo dienos; 3) pareiškėjui neįvykdžius pranešime suformuluoto nurodymo – kreipiamasi į teismą. Byloje nustačius, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, kreipdamasi į teismą priteisti iš atsakovės išlaidas į valstybės biudžetą, nesilaikė Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme įtvirtintos specialios tvarkos, paduotas prašymas dėl išlaidų priteisimo buvo atmetas.

Administracinė teiseną

Kiekvienas asmuo turi Konstitucijos ir kitų tarptautinių teisės aktų garantuojamą teisę kreiptis į teismą teisminės gynybos. Teisė į teisminę gynybą apima teisę į nepriklausomo, nešališko teismo atliekamą viešojo administravimo subjektų priimtų sprendimų ar įpareigojimų atlikti tam tikrus veiksmus peržiūrą vykstant teisingam, tinkamam procesui. Siekiant užtikrinti tinkamą teismo procesą, be kita ko, yra numatytos procesinės taisyklės, įtvirtintos Administracinių bylų teisenos įstatyme, kurios taikomos nagrinėjant kiekvieną bylą. Didžiausia naujovė 2016-aisiais administraciniame procese – naujos redakcijos Administracinių bylų teisenos įstatymas (2016 m. birželio 2 d. įstatymo Nr. XII-2399 redakcija), kurio nuostatos pradėjo galioti nuo 2016 m. liepos 1 d. Kartu su šiuo teisės aktu administracinių teismų praktikoje buvo susidurta ir su nauju iššūkiu – užtikrinti sklandų naujų Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatų taikymą. 2016 metai buvo ypatingi ir tuo, jog šioje srityje buvo priimti du išplėstinės teisėjų kolegijos procesiniai sprendimai, siekiant susisteminti bei numatyti aiškią kryptį taikant atitinkamas procesines normas. Šie išaiškinimai turi neabejotiną reikšmę teismų praktikos vienodinimui.

Dokumentų vertimo į valstybinę lietuvių kalbą išlaidos gali būti atlyginamos ir viešojo administravimo subjektams

Administracinė byla Nr. AS-473-492/2016

Byloje ginčas kilo dėl to, ar viešojo administravimo subjektas turi Administracinių bylų teisenos įstatyme numatytą teisę gauti teismo išlaidų atlyginimą už dokumentų vertimą į valstybinę lietuvių kalbą.

Teisėjų kolegija sprendė, jog Administracinių bylų teisenos įstatymas neužkertą galimybės viešojo administravimo subjektams gauti tokių išlaidų atlyginimą. Tačiau teismas, spres-

damas, ar priteisti viešojo administravimo subjekto naudai šias teismo išlaidas, turi atsižvelgti į bylos pobūdį ir kiekvienu atveju kompleksiskai įvertinti, ar į bylą pateikti išversti dokumentai nėra administraciniame teisme ginčijamo viešojo administravimo subjekto administracinio sprendimo parengimo procedūros neatskiriama dalis ir ar tokie dokumentai neturėjo būti išversti į valstybinę lietuvių kalbą dar prieš pateikiant juos teis-

mui. Nagrinėjamo ginčo kontekste teisėjų kolegija vertino, jog prašomos priteisti teismo išlaidos už tų dokumentų vertimą į valstybinę lietuvių kalbą, kurie yra ginčijamo viešojo administravimo subjekto administracinio sprendimo parengimo procedūros neatskiriama dalis ir jie turėjo būti išversti į valstybinę lietuvių kalbą dar prieš pateikiant juos teis-

Sprendimas sustabdyti mokesstinį patikrinimą gali būti skundžiamas teismui

Administracinė byla Nr. eA-794-556/2016

Byloje ginčas kilo dėl to, ar sprendimai sustabdyti pareiškėjų mokesčius patikrinimus, motyvuojant renkama informacija, gali būti savarankišku administracinės bylos dalyku.

Apžvelgiamoje administracinėje byloje teisėjų kolegija akcentavo, jog mokesčių administratoriaus sprendimu, kuriuo mokesstinis

patikrinimas yra sustabdomas, mokesčių mokėtoju, dėl kurio toks sprendimas priimamas, yra sukeliama savarankiškos teisminės pasekmės – mokesčio patikrinimo procedūra yra sustabdoma ir galutinis sprendimas mokesčių administravimo procedūroje dėl mokesčio patikrinimo rezultatų nėra priimamas. Teisėjų kolegija, įvertinusi, jog

sprendimas sustabdyti mokesstinį patikrinimą daro įtaką asmens teisėms ir įstatymų saugomiems interesams, laikė, jog jis atitinka reikalavimus, keliamus teisės aktui, galinčiam būti savarankišku administracinės bylos nagrinėjimo dalyku, kurio teisėtumas ir pagrįstumas gali būti vertinamas.

© 2017 LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

Žygimantų g. 2, LT-01102 Vilnius

Tel. (8 5) 279 1005

info@lvat.lt

www.lvat.lt